

**Egy kisváros oktatási, kulturális története, jelen helyzete a foglalkoztatás és
helyi identitás jegyében**

Ha újraindulna a gyár...

Tartalom

I. Bevezetés	4
1. Témaválasztás oka és rövid bemutatása	4
II. Gazdaság, oktatás, sport a kultúra jegyében.....	5
1. Hazai áttekintése	5
2. Nagykőrösön	8
2.1 Elhelyezkedése	8
2.2 Történelme	9
2.3 Gazdasága	9
2.4 Kultúra – oktatás – sport.....	10
III. Nagykőrösi Konzervgyár	11
1. Konzervgyár	11
1.1 Története, üzemeltetése	11
1.2 Termékei	19
1.3 A munkaidőn kívüli programok	20
1.4 Munkamorál.....	26
2. A kultúra, művelődés területén milyen szerepet tölthet be a jövőre nézve	26
IV. A nagykőrösi identitástudat	29
1. Tényfeltárás	29
1.1 A konzervgyár ismételt üzemeltetésével számtalan munkahelyet biztosítana, ezzel a fiatal felnőttek/pályakezdők nem hagynák el szülővárosukat, Nagykőröst.....	29
1.2 A fiatal felnőttek nincsenek tisztában azzal, hogy milyen lehetőségeket biztosítana számukra a konzervgyár újraindítása, szemben azokkal, akik részesei lehettek ennek egykor.	30
2. Hipotézisek.....	33
2.1 A konzervgyár ki tudná elégíteni a mai fiatalok igényeit, amely a biztos anyagi háttérrel és hozzá kapcsolódóan, a kötelező és szabadidős tevékenységeket foglalja magában – úgy, mint oktatás, kultúra, művészetek, sport lehetőségek.	33

2.2 Az üzem működése alatt az ott dolgozók és környezetük érezhették a becsületes, felelősségtudattal bíró munka hatását, eredményeit. Ez befolyásolta a mindennapi életüket, munkamoráljukat, és példamutató volt az utónemzedék számára.	34
2.3 A konzervgyár hatással volt az identitástudatra, amely az egyes korosztályoknál mind a munka, mind a városhoz való ragaszkodás vonatkozásában megmutatkozik.	35
2.4 A mai gyárak a gazdasági válság hatására sem zárnak be, kevesebb leépítések várhatók, mint más nagyobb multinacionális cégeknél. Korunk pályakezdő generációjának elhelyezkedési lehetősége és munkahelyi stabilitása, fix állása leginkább a multinacionális gyárakban érvényesülhetnek.	37
3. Kérdőíves kutatás	38
V. Összegzés	39
VI. Irodalomjegyzék.....	41
VII. Melléklet.....	43
VIII. Ábrajegyzék.....	49

I. Bevezetés

1. Témaválasztás oka és rövid bemutatása

Dolgozatomban egy olyan gyár történetét, és múltját mutatom be, melyre méltán lehet büszke egy nagykőrösi ember.

Nagykőrös, már a történelmi feljegyzésekben is mezővárosként van feltüntetve, ezáltal nagy gyümölcs,- és zöldségtermesztéssel bírt.

Az 1800-as évektől Nagykőrösön, és környékén nagy mennyiségű gyümölcs és zöldségtermesztés alakult ki a kertkultúra és az adott éghajlati viszonyok miatt.

A konzervgyár történetét 1896. és 2002 év közötti időszak öleli fel, amikor még virágzott városunkban a munkaerőpiac, jól működött az exportálás külföldre.

A nagykőrösiek számára a konzervgyár jelentette a megélhetést, a szórakozást, a barátokat, és bátran ki lehet jelteni, hogy a családot is. A Május elsejei felvonulások, kirándulások, sportrendezvények, kulturális programok, vetélkedők, mind-mind vidám, boldog dolgozókat eredményezett.

Valamikor nagy élet pezsgett itt, a munkások hosszú, hullámzó kerékpáros sora műszakváltás előtt és után. Életvidám diákok dolgoztak a nyári munkán, és nyersanyaggal teli teherautók sorjázta a gyárkapu előtt. Megrakott vagonok indultak hosszú útjukra a gazdag nyár megóvott és elrakott finom termékeivel, bizonyítva a gyár hírnevét.

Felidézem a múltat, és elképzelem milyen lenne a város, és a lakosok élete, ha újra működne a gyár.

Egy kérdőíves kutatás segítségével felmérem, vajon a mai fiatalok, tudták-e , - tudják-e mekkora jelentőséggel bírt a konzervgyár?

Hogyan lehet a munkát, a kultúrát, a szórakozást, és a sportot mind egy helyen véghez vinni?

Hogyan lehetne újra felvirágoztatni a várost, nyitni újabb lehetőségek felé, munkahelyeket teremteni vagy akár turisztikai oldala felől megközelíteni a gyárat?

Célom, hogy a nagykőrösi fiatalokkal megismertessem azt a dicső múltra visszatekintő konzervgyárat, amelynek falai között biztos munka, megélhetés, közösség, egy életforma volt jelen. Biztatva és ösztönözve a jövő nemzedékét, nem szabad hagyni egy ilyen értéket pusztulni hagyni, és elfeledni! A mai világban munkahelyeket kell teremteni, nem pusztulni hagyni!

II. Gazdaság, oktatás, sport a kultúra jegyében

1. Hazai áttekintése

Andorka Rudolf, mint magyar szociológus, úgy véli: „Minden emberi társadalomnak van kultúrája, de ezek az emberi kultúrák nagyon eltérőek, ugyanazon emberi szükséglet kielégítésének más-más módját írják elő. A család jó példa arra, hogy a kultúra folyamatosan változik. Ahogy a szükségletek változnak, úgy módosul lassan a kulturális alkalmazkodás is. A konkrét szükségletek, a természeti – gazdasági - társadalmi körülmények változása általában gyorsabb, mint a kultúra, más szóval a kultúra elmaradhat a külső feltételek változása mögött. Ilyenkor szokás kulturális késésről beszélni. A társadalmakon belül többé-kevésbé különálló, szubkultúrák élnek. A szubkultúra a társadalom többségének kultúrájától eltérő kultúra. Egészen különlegesek a deviáns szubszkultúrák (a bűnözők bizonyos csoportjai, a kábítószer-fogyasztók stb.) Több kultúrának egy társadalmon belüli együttélését nevezik, kulturális pluralizmusnak az ilyen társadalmat pedig multikulturális társadalomnak.”¹

Márkus György szerint: „Nem a kultúra az, ami a modernitás valami alapvető és sajátos vonására utal, hanem a kultúra fogalma – egy olyan fogalom, ami gyakorlatilag áthatja azt, ahogyan tetteinket megértjük és végrehajtjuk. Az a tény, hogy mi nem tekintjük életmódunkat és a bennünket körülvevő világ értelmezései módját problémátlanul természetesnek vagy, eleve elrendeltnek, hanem valamiféle „kultúrához” tartozóként fogjuk fel azokat, vagyis olyasmiknek, amiket előző nemzedékek tevőlegesen alakítottak ki, s amiket saját tetteink által alakíthatók – ez az a tény, ami a modern társadalmak kultúráját a „hagyományos” társadalmak kultúrájától megkülönbözteti. Kultúránk olyan kultúra, mely kultúraként, sok közül az egyikként fogja fel és tudja önmagát: olyan kultúra, mely számára a „kultúra” reflexió tárgyává és egyben gyakorlati problémává vált.”

„A „kultúra” szó a tudós nyelvhasználat terméke, a köznapi beszédbe (a 19. század során, elsőként Németországban) a filozófiai (valamint a pedagógiai s társadalmi publicisztika lapjairól került be. Mai jelentésének összetettsége és elmosódottsága ráakódások formájában egy bonyolult történelmet tükröz vissza, melynek során (releváns jelentéseiben) először

¹ Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába 56. oldal

bevezették, majd különböző összefüggésekben és a filozófia változó céljainak megfelelően alkalmazták azt a kifejezést.”²

„Nem véletlen, hogy a kultúra fogalmának megjelenése összefügg a történelmi tudat változásaival. Ha a kultúra eredetileg a természet alakítását jelentette, a fogalom átfogóbb értelmezése is csak akkor következik be, amikor tudatosult az életkörülmények megváltoztatásának lehetősége, és elismert lett ennek a szükségessége is. Megértéséhez azonban tisztáznunk kell, miért ragaszkodott az emberiség régebben a változatlansághoz, és minek a hatására helyeződött át később a súlypont a változásra. Az első kérdés feltehetően a biztonság igényével felelhetünk. Ami megszokott, az jól ismert az nem idéz elő váratlan helyzeteket, amelyekben kétséges, hogyan is lehet jól cselekedni. A második kérdés magyarázata egyrészt az ismert állapot elégtelenségében, az emberi szükségletnek meg nem felelő voltában található meg, másrészt abban, hogy minden változás új lehetőségeket érzékeltet, amelyek a meglevő állapotoknál jobbnak ígérkeznek. Aron Jakovlevics Gurevics szerint az embernek nincs vele született időérzéke, a rá vonatkozó felfogását az az életforma alakítja ki, amely a körülötte levő társadalomban általában jellemző.”³

Vajda Zsuzsa szerint: „Az identitás az elmúlt néhány évtized alatt a pszichológia és a társadalomtudományok egyik leggyakrabban vizsgált és elemzett kategóriájává, fogalmává vált. Az identitás definíciója azonban korántsem mondható egységesnek. Sárkány Mihály (1989) emiatt elsősorban Eriksont teszi felelőssé. Abban azonban a definíciók hasonlóak egymáshoz, hogy az identitás fogalmában az egyéni és a társadalmi meghatározottság együttesen van jelen. Így az identitás - Pataki (1987) meghatározása szerint – ’ abban a metszéspontban helyezkedik el, ahol az egyén társadalmi reprodukciója (a szocializáció) és az említett (ti. regionális, szakmai stb.) részrendszerek reprezentációja találkozik és egybefonódik.’

A szakirodalomban így gyakran találkozunk az identitás érzelmeinek – tárgyalásával. Ezek feltehetően fontos tartozékai az egyéni identitásnak, ám nem tükröződik bennük az önmeghatározás globalitásának megragadására irányuló törekvés. Véleményem szerint ez a globalitás az eriksoni identitásfogalom legnagyobb értéke.

Az értékválasztás kutatói szerint az identitás – amely meghatározó szerepet játszik abban, ahogyan az egyén beépíti, érvényesíti önmaga számára a társadalom, a szociális környezet

² Márkus György: Kultúra és modernitás – A kultúra: egy fogalom keletkezése és tartalma (1992) 11. oldal

³ Maróti Andor: Sok szemszögből a kultúráról. Trefort Kiadó, 2005. 11. oldal

elvárásait – összefügg az értékválasztással, az egyén életének távlati céljaival (Váriné 1989). Az identitás akkor válhat az egyén önmeghatározás széles értelmezési keretet biztosító kategóriájává, ha úgy szemléljük, mint az egyéni és a társadalmi közös produktumát, pontosabban, a társadalmi hatásoknak azt az együttesét, amelyek az egyéni interpretációkban már mint az egyéni identitás alkotórészei, megjelennek.”⁴

Veres Sándor és Kapás István megfogalmazása szerint: „Az identitás az a lelki konstruktum, ami alapján a személy viszonylagos állandósággal viszonyíthatja önmagát önmagához és társas világának elemeihez s ezen viszonyítás alapján az állandóság és a folytonosság, az egyediség az önmagával való azonosság élményét élheti át. Ez a viszonyítás testi és lelki, valamint szociális elemekre egyaránt vonatkozik.”⁵

„Az embernek a kultúrához való viszonya rendszerint attól függ, hogy mikor fejezte be a tanulást. Minél több időt tölt el valaki az iskolában, kiváltképpen a középiskolában vagy az egyetemen, annál erősebb szálak fűzik a kultúrához és az oktatáshoz. Még csak egy jele sincs annak, hogy a felsőoktatás Nyugat-Németországban valóban az esélyek egyenlővé tétele felé haladna. Valóban, az iskolából kilépők életkora és szülők foglalkozása között meglevő szoros összefüggés elemzéséből világosan kitűnik, hogy annál nagyobb a hajlam a „beltenyészetre”, minél magasabb foglalkozási kategóriára terjesztjük ki a vizsgálatot. Jóllehet a szegényebb tanulónak nyújtott segélyek 1957-ben növekedtek, a munkáscsaládokból származó diákok számaránya nem mozdult el az 5%-ról, és a jövőben sem várható, hogy ez az arány megváltozzék: a középiskolák általánosan megnövekedett látogatottsága a gyermekek nagyobb számának tulajdonítható, viszont a munkásosztálybeli szülők középiskolába járó gyermekeinek aránya 1952 óta csökkent. Magától értetődik, hogy a munkás, akire a mindennapi élet terhei nehezednek, semmiképpen sem tud mit kezdeni az ilyesfajta kultúrával. Először is nincs ideje, másodszor saját munkatapasztalata homlokegyenest ellentétes a kultúra illetően uralkodó felfogásával, amely szerint nem szaktudás vagy a gyakorlati hozzáértés teszi tiszteletre méltó és művelt embert, hanem az olyan elvont és formális intellektuális képzés, amelyre „felsőbb iskolákban” tesznek szert.

Ezzel szemben a munkások sokkal alacsonyabb szintre szállítják le társadalmi elvárásaikat. Számukra az előmenetel nem annyira a formális oktatástól, hanem szakmai hozzáértésüktől s – lévén munkások - szakmai fejlődésüktől függ. Mellesleg, éppen a munkások között észlelünk erős, tradíció állította korlátokat: a munkások hagyományos kirekesztettsége a

⁴ Vajda Zsuzsanna: Az identitás külső és belső forrásai. ELTE Eötvös Kiadó, 1997. 8-9. oldal

⁵ Veres Sándor - Kapás István: Az identitás válsága és a „LÉLEK NYUGALMA”. Jaffa Kiadó, 2009. 49. oldal

kultúrából, az a begyökerezett meggyőződés, hogyha valaki felemelkedik, elárulja az osztályát, vagy, hogy a feltört gyerekek elidegenednek családjuktól, még mindig előítéleteket szül a felnőttoktatással szemben.”⁶

„A tanuláshoz is lehetnek zavarai. Csoma Gyula úgy véli, napjaink talán legdivatosabb, az elméletben és a gyakorlatban egyaránt nagyon sokat emlegetett és ezért közhellyé degradálódott, de ezzel együtt valóban alapvető problémákat összefoglaló didaktikai fogalma a hatékonyság. A hatékonyság keresése mindenképpen új irányokat jelöl ki a didaktika számára, és új szemlélet fejlődését jelenti.

Nem valószínű, hogy megállhatnánk a milliárdnál, ha számba akarnánk venni azokat, akik hazánkban az utóbbi (...) harminc esztendőben, s napjainkban munkájukat félbe nem szakítva tanultak s tanulnak: az egyetemeken, a dolgozók iskoláiban, nyelvtanfolyamokon, szakmai továbbképző tanfolyamokon, a politikai oktatásban stb. Szabad-e kételkednünk tanulásuk eredményességében? A tanulás munka melletti jellegét vizsgálva feltétlenül eljutunk a felnőttoktatás hatékonyságának, illetve az esti és levelező tanulás, valamint a fő tevékenységként végbemenő tanulás egyenértékűségének régi keletű problémáihoz. Másrészt a felnőttoktatás – szintén régen hangzott – nehézségeihez, esetleg korlátaivalhoz.”⁷

2. Nagykőrösön

8

2.1 Elhelyezkedése

Pest megye sík vidéke az Alföld kapuja, melyet dombok, erdős magaslatok, folyók és tavak tesznek. Gazdasági erejét, fejlődési lehetőségeit tekintve Pest megye az ország több más területéhez, de különösen a fővároshoz képest évtizedeken keresztül a lemaradók között volt. Mára az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) a megyék átlagánál magasabb, a növekedés meghaladja az országos átlagot.

⁶ Heleszta Sándor: Művelődésszociológiai szöveggyűjtemény. Mikszáth Kiadó, 1995, 87-90. oldal

⁷ Heleszta Sándor: Művelődésszociológiai szöveggyűjtemény. Mikszáth Kiadó, 1995, 111-112. oldal

⁸ Forrás: www.gerje-sztok.hu/rolunk

Pest megyében korábban az agrárszektor jelentősége volt számottevő. Mára a gazdaság szerkezete ipari-agrár jelleget tükröz, de a vendéglátás, és a különféle szolgáltatások szerepe is meghatározó lett.

Nagykőrösön és a környező településeken évek óta megfigyelhető, hogy a mezőgazdaságról a hangsúly az ipari és szolgáltatási övezet felé tolódik. Mindemelllett a hagyományos állattartás és szántóföldi növénytermesztési kultúrái jellemzőek. Országos viszonylatban kiemelkedő a régió zöldség és gyümölcs termesztése, valamint a tejtermelés. A megye 14 statisztikai kistérségből áll.

2.2 Történelme

„Nagykőrös a Dél-Pest Megyei Kistérség patinás nagy történelmi múlttal rendelkező, 633 éves városa. Az Alföld tipikus mezővárosa. Neve a körisfától származik, mely jellegzetes fája a helységnek. Először 1244-ben IV. Béla király említi oklevélben Kőröst. A város központjában épült fel a középkori maradványokat őrző református templom. Az 1848-49-es forradalom után a város rebellis magatartása miatt nehezen tört ki elszigeteltségéből. A kőrösi gimnáziumban ekkor sikerült magas szintre emelni az oktatást, a gimnáziumi tanári kar fele akadémikus volt, és itt tanított a nagy költő, Arany János is. Az ő emlékét őrzi a húszas évek óta az Arany János Társaság. A század végére európai hírűvé vált a gyümölcs- és zöldségkultúra, így Londontól Szentpétervárig ismert és kedvelt volt a kőrösi „möggy”. A múltban számos, többirányú hátrány érte, mely megnehezítette fejlődését.”⁹

2.3 Gazdasága

„A város agrárjellegét a XX. század közepéig megőrizte. Kritikus időszak az 1959-1960-as évekre esik, amikor hatalmi erővel hajtották végre a nagyüzemi termelőség-tervezetek megszervezését, a paraszti gazdaságokat felszámolták. A mezőgazdasági népesség fokozatosan kiöregedett és elvándorolt az agráriumból. E folyamat különösen a hatvanas évek végére erősödött fel, amikor a "gazdasági mechanizmus" idején a gyáripár gyarapította az ipari népesség lélekszámát.

Az 1990-es években a rendszerváltást követően a foglalkoztatási szerkezet alapvető átalakuláson ment keresztül. Egyaránt csökkent a mezőgazdasági és ipari népesség, míg az egyéb kategóriák száma növekedett. Az ipari népesség fogyását a város legnagyobb ipari

⁹ Forrás: Erdélyi Erzsébet, Szabó Attila: Nagykőrösi barangoló 8. oldal

üzemének, a konzervgyárnak a leépülése eredményezte. Sajnos a munkanélküliség közismert fogalommá vált. Ennek aránya 10,9% volt az 1999-es esztendőben. Az 1990-es rendszerváltás e termelőszövetkezetek létét is alapjaiban megrengette. A föld kárpótlások révén a termelőszövetkezeti földek nagymértékben csökkentek, s a szövetkezeteknek gazdaságuk átstrukturálásával kellett gondoskodni.”¹⁰

2.4 Kultúra – oktatás – sport

„Nagykőrösön városi könyvtár és művelődési központ működik és kínál szórakozási lehetőséget a város lakosságának. De meg kell említeni a református templom orgonakonzertjeit és mesterkursusait is. Az Ifjúsági Ház a fiataloknak nyújt igényes kulturális és egyéb programokat. Megyei intézmény a múzeum és a levéltár. A város egyetlen kiállító terme a művelődési központban található, amely évente 10-12 alkalommal rendez kiállításokat.

A város zenei életének központja a zeneiskola, amely évente több programot is szervez a zene- és táncszerető közönségnek. Emellett az Arany János Társaság szervez még kulturális és egyéb tudományos értékű programokat.

A városban öt óvoda, hat általános iskola, kettő középiskola, és a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara működik. A testvérvárosi kapcsolatok különösen jól szolgálják a diákok nyelvyakorlását.”¹¹

A sport- és kulturális rendezvények igényes kikapcsolódást biztosítanak minden hétfőn a város közösségének és az ide látogatóknak.

A város jelentős oktatási – kulturális – művészeti eseménye a háromévente megrendezendő Középiskolai Arany János Balladamondó Verseny.

Számos bejegyzett sportegyesület van Nagykőrösön; Nagykőrösi Lövész Egyesület, Aranykerék Túracsoport, Bor Kalán Íjászegyesület, Nagykőrösi Lovas Sport Egyesület, Nagykőrösi Kyokushin Karate, és még sorolhatnánk, melyekre méltán büszkék lehetünk.”¹²

¹⁰ Forrás: Erdélyi Erzsébet, Szabó Attila: Nagykőrösi barangoló 12. oldal

¹¹ Erdélyi Erzsébet, Szabó Attila: Nagykőrösi barangoló 20. oldal

¹² Dudás Orsolya szakdolgozata: LEADER program szerepe Nagykőrös és vidéke fejlődésében. 2010. BGF., 8 – 11. oldal

III. Nagykőrösi Konzervgyár

1. Konzervgyár

1.1 Története, üzemeltetése

A konzervgyár története még az 1800-as évek végére nyúlik vissza, amikor a Budapesten működő Gschwindt-féle Szesz, - Élesztő, - Likőr- és Rumgyár Nagykőrösről szerezte be készítményeinek alapanyagát a legnagyobb tételben. Ez a részvénytársaság még stabilabb alapokon kívánta biztosítani nyersanyagszükségletét.

1896. október 21-én Nagykőrös Városi Tanácsától kérelme alapján engedélyt kapott egy szeszgyár létesítésére.

A Gyár Múzeum dokumentumaiban feljegyzések rögzítik, hogy a Budapesten működő, Gschwint Mihály által vezetett szeszfőző üzem, egyre gyorsabb ütemben fejlődött. Az egyes gyártmányokban mutatkozó kereslet, arra ösztönözte az ekkor már részvénytársasággá alakult üzemet, hogy terjeszkedésbe fogjanak. Ez az egyszerű kis szeszfőzde volt a Nagykőrösi Konzervgyár alapja. Bővült az Rt üzeme, a gyár, mint komoly felvásárló fellendítette a mezőgazdasággal foglalkozó lakosság gyümölcstermelésének fejlesztését is.

A bőséges nyersanyag további ötleteket eredményezett, hogy a szeszfőzde mellett létesítsenek konzervgyárat, amelyet az 1922. novemberi Nagykőrös és Vidéke helyi lap számában közöltek az olvasóközönséggel.

A város számára nemcsak új munkahelyeket jelentette a gyár, hanem pezsgést, egy újfajta életet. Nyaranta a gyümölcsválogatással, tisztítással nagyon sok asszonynak, és diáknak adott munkát, és jó keresetet a konzervgyár.

„Hetek óta folyik a nagyarányú építkezés, szakmérnökök vezetése mellett mintegy százötven legnagyobb részben kőrösi munkás dolgozik. A gyár téglájából és vasbetonból készül, az ország egyik legnagyobb méretű ilyen gyára lesz, saját villanyteleppel, doboz- és hordógyárral.

A hatalmas emeletes épületben nagy egészséges munkatermek lesznek, legmodernebb mosó, sterilizáló, magtalanító, áttörő stb. felszerelésekkel. A gyár üzemét már a tavaszon megkezdí, mégpedig gyümölcs, zöldség és uborka feldolgozásával fog foglalkozni.

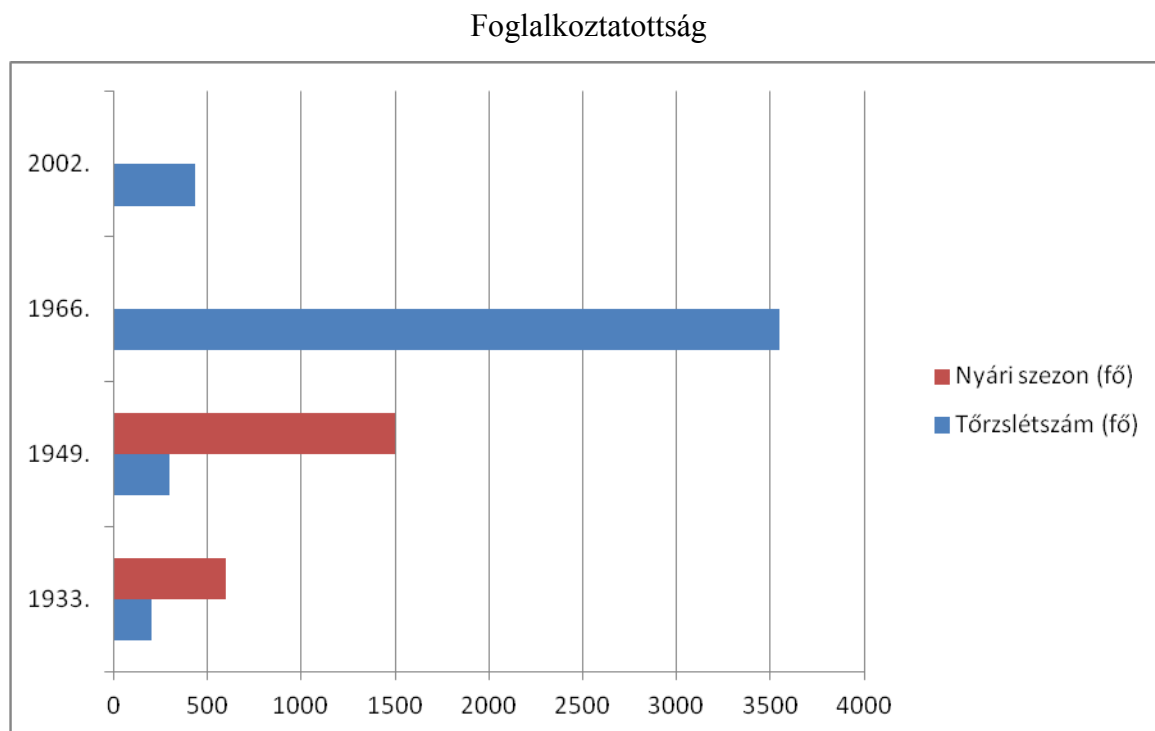
Naponta 10 vagon terményt dolgoz majd fel, de szükség esetén 15-16 vagont is fel tud venni és általában mintegy 500 munkást foglalkoztat.”¹³

Az első időszakban, a legjobb minőségű alapanyagokból gyártották a likörgyártáshoz szükséges alapanyagokat. 1923-tól elkezdték gyártani a hőkezelt főzelékeket, mely igazi nagy áttörést a nagykőrösi nők számára jelentett, hiszen ezzel egyidejűleg beléptek a gyár területére a nők is. Ettől kezdve nem úgy dolgoztak, mint idénymunkások, hanem, mint főállású gyári munkások.

A városiak nagy öröme, a Nagykőrös és Vidéke újság 1923. július 26-i számában olvashatták: „A képviselőtestület vasárnap délelőtt tartotta a július havi közgyűlését. Tudomásul vette a Gschwindt gyárának a központi szeszfőzdére vonatkozó elszámolást, mely 29 ezer korona nyereséget mutat, melynek a fele a városé.”¹⁴

Eleinte nehezítette a gyár konzervgyártási munkáját, hogy nem volt kellő számú szakember, így külföldi szakemberekre számíthatott csak.

1927-ben a Budapesti Nemzetközi Vásáron a Gschwindt gyár nagykőrösi telepének pavilonja nagy feltűnést keltett a híres kajsziparack, meggy, földieper dzsemjei, spárga, zöldborsó és zöldbab konzervjeivel.

1. ábra Foglalkoztatottság 1933-2002. között

¹³ Nagykőrös és Vidéke helyi lap 1922.november 5-i szám 5. oldal

¹⁴ Nagykőrös és Vidéke helyi lap 1923. július 26-i szám 2. oldal

1933-ban az állandó munkások létszáma 200 fő, szezonmunkában pedig 600 főre is felemelkedhetett (1. ábra).

A gyár földterületeket vásárolt, berendezte saját gazdaságát, ahol szintén a gyár munkási dolgoztak.

1932-ben ismét egy német származású szakember került a gyárba, Fellner Frigyes, aki 1949-ig munkálkodott. 1933-tól Kotchy Edével, és az általuk képzésben részesült Szabó Dezsővel bővült a szakemberek létszáma. 1939-ben ismét bővült a konzervgyár, fémdoboz üzemmel (2. ábra). Ez a dobozüzem egy év alatt már 6 millió dobozt gyártott.

Ebben az időben még tervbe sem volt véve, az étkeztetés, a fürdő és öltözők helyisége. Csak a nők számára alakítottak ki egy „öltöző” helyiséget, amelyet a szeszfőzde fölötti padláson rendeztek be.

„1933-ban a gyár megkezdte a paradicsomkonzerválást. Ennek nyersanyag biztosítására bérelt területen paradicsom kísérleti telepet létesítettek és működtettek 5 éven át. Tudományos alapokon kutatták a paradicsomtermesztés kérdéseit. Ezzel egy időben az országban még hat városban folyt hasonló és összehangolt kísérlet. Az eredményeket értékelve bebizonyosodott, hogy Nagykőrös talaja nagyon alkalmas a paradicsomtermesztésre. Kiválasztották a legalkalmasabb fajtákat. 1933-ban kötöttek először szerződést a gazdákkal paradicsomtermesztésre. A paradicsom feldolgozása dinamikusan fejlődött. 1933-ban 1.500 tonna, 1938-ban már 3.640 tonna került feldolgozásra. Az utolsó békeévben 4.000-5.000 tonna konzerv készült.”¹⁵

A II. világháború sajnos a gyárat sem kímélte. 1941-1944. évben a gyár hadiszálló üzem lett, németek szállták meg. A gyár irányítását a németek vették át, 1944. október 29-ig, menekülésük során le akarták rombolni a gyárat, azonban a gyorsan előretörő Vörös Hadsereg megakadályozta tervük végrehajtását. A gyár viszont gazdátlanul maradt, így a háborús viszonyok alatt a fosztogatások, vandalizmus pusztulásnak döntötte, a megmaradt készleteket széthordták. Pár nap leforgása alatt, a szovjet helyőrség parancsnoksága megszállta a gyár területét, tankok lepték el az előtte virágzó, jól működő konzervgyárat.

1945. februárjában visszatért Fellner Frigyes, telepvezető, aki mozgósította az elérhető gyári dolgozókat, hogy fogjanak össze

A gyár reklámanyagai

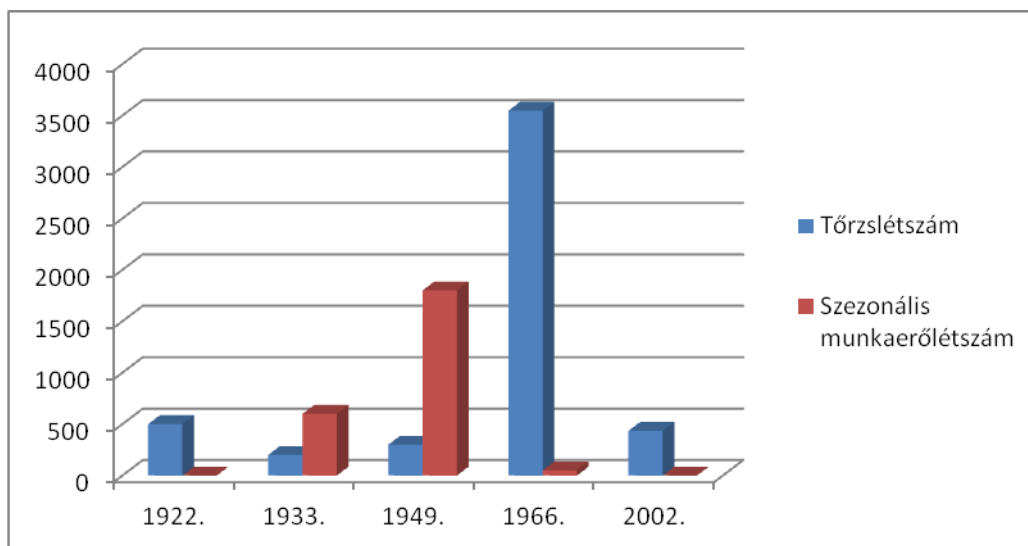

2. ábra A gyár reklámanyaga

¹⁵ Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, 17. o.

és állítsák helyre a gyárat. Újra üzembe állt a gyár, a szovjet hadsereg vodkakészletéből 10 litert kaptak, melyből előállította a szeszfőzde az első rumot, mellyel bizonyították, a gyár életképes. Újra megkezdődött a gyártás, próbálták közös erővel a gyár munkásai újjáépíteni mindazt, amit a megszállók elpusztítottak.

**Foglalkoztatottság
(1922-2002)**

3. ábra Foglalkoztatottság 1922-2002. között

Az államosítás senkit, és semmit nem kímélt, a gyárat 1948. március 25-én hivatalosan is bekebelezte az Állam. Ettől kezdve, Nagykőrösi Konzervgyár Nemzeti Vállalat, majd később Nagykőrösi Konzervgyár.

Vállalatvezetőnek, Csikós Józsefet nevezték ki az államosítást követően, aki addig kazánfűtőként dolgozott. Kinevezése nem is tartott sokáig, mivel másfél hét után leváltották, és Harczy Józsefet bízták meg.

Ebben az időben csatolták a gyárhoz az Alföldi Konzervgyár üzemét, amely II. telepként üzemelt. 1945-ben feleslegessé nyilvánították a közvágóhidat, amit átadtak a gyárnak, melyből üzemi mosodát alakított ki a konzervgyár saját részre.

1949 augusztusában megalakult a Gyümölcsértékesítő Országos szervezet, a „GYÜMÉRT”. A műszaki színvonal fejletlensége miatt kezdetben lassú volt a fejlődés. A termelékenység fokozására és a munka ésszerűsítésére kialakították, a Sztahanov mozgalmat. A mozgalom állandó emelkedése, egészen 1956-ig, megszűnéséig tartott. 1949, a gyár elnyerte az első Élüzem címét, amelyet a Nagykőrös Népe újság 1949. február 12. számában megjelentettek.

Ebben az évben a törzslétszám 300 fő volt, amely a nyári szezonra csak növekedett, 1500-2000 főre (3. ábra). A konzervgyár újabb épülettel gyarapodott, a ceglédi úti Papp Gyula Drótkerítés Fonoda és Vasöntöde Üzemmel, melyből a gépüzemet alakították ki. 1954-ben 700 fős törzslétszámot számoltak. Magyarországon 1945 előtt nem volt konzervipari szakemberképzés, a gyár támogatásával Kecskeméten elindult az első konzervmester képző tanfolyam, ahonnan kikerültek a gyár későbbi jelentős vezetői.

Egy pár éve elteltével, 1953-ban érvénybe lépett az első kollektív szerződés, amely egy évre írt elő feladatokat. A termelés, a termelékenység, és a műszaki színvonal emelése volt a fő célja, jellemzője.

1959-1965 közötti időszakra jellemző volt, hogy fel kellett számolni az elavult munkamódszereket. Megoldódott az ezt megelőző években, a legnagyobb volumenű munkák gépesítése. 40% csökkent a kézi munkák aránya, viszont ez a csökkenés energiaszükségletet követelt. Gépesítették az anyagmozgatást üzemben belül és kívül is. A szociális ellátás folyamatos javuláson ment keresztül. Öltözők, fürdők épültek a dolgozók számára, teljes körű munka- és védőruha ellátás, melyek mosatását, karbantartását a vállalat végezte. Két olasz gyártmány is került a gyárba az 1960-as évek elején, a Manzini paradicsomsűrítő berendezés, és a Bertuzzi gyümölcs ivólégyártó berendezés.

„A gyár állami tulajdonként működött először Konzervipari Egyesülés, majd Konzervipari Tröszt tagvállalataként. Az állami konzerviparnak 14 gyára volt.”¹⁶

A Nagykőrösi Konzervgyár véglegesen 2002-ben zárta be kapuit.

Fel kell idéznünk a Magyar Konzervipar történetét 1965-től (4. ábra) napjainkig, hogy megérthessük, miért is végződött tragikusan a Nagykőrösi Konzervgyár sorsa.

¹⁶ Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, 22. oldal

A szocializmus időszakába tekintünk vissza, amikor a III. ötéves terv időszakában óriási fejlődés következett be az iparágban. A rekonstrukciós folyamat, valójában az ipart iparággá tette, a manufaktúrális jellegű termelést ipari jellegűvé vált. 16 konzervgyár működött a Konzervipari Tröszt vezetése alatt. Például ebben az időszakban jött létre a Debreceni Konzervgyár, mely vezetőként volt jelen a piacon. A rekonstrukció lényegében extenzívnek volt mondható, a minőségi változás helyett, inkább a mennyiségi termelés volt jelentős.

Az 1970-es évek környékén még nem használják az egyrészes üvegzárást, a hegesztett dobozokat, sőt még a folyamatos hőkezelő és modern csomagológépek sem lettek széles körben alkalmazva. Elmondhatjuk, hogy a magyar élelmiszeripari gépgyártás még gyerekcipőben járt.

Ebben az időszakban, például Olaszországban, már paradicsom feldolgozásra szakosodott gyárak működtek, míg a hazai gyáraknál inkább a „mindenki gyártson mindenfélét” elv érvényesült. Sajnos ez az „elv” rontotta a gazdaságot, mivel mindenki gyártott mindenfélét, semmit sem igazán európai színvonalon.

Az úgynevezett III. ötéves terv, csupán abból a célból jött létre, hogy az akkori Szovjetunió piacait ellássa, a magyar mezőgazdaság konzervipari termékekkel. A termékek exportja Globus (Budapesti Konzervgyár) és Aranyfácán (Hatvani Konzervgyár) márka néven történt, hiszen a tröszti szervezetek ezek használatára iparági szinten, térítésmentesen adott lehetőséget.

Mivel a magyar piac belső igényeit képes volt kielégíteni, akár egyetlen 35-40 ezer tonna/év kapacitású konzervgyár, így a gyárak túlnyomó többsége alapvetően exportra termelt.

Felismerték, a 80-as évek elején, hogy az ipar műszakilag elmaradott, főleg csomagolóeszközök alkalmazásában. Képtelenség volt olyan árut piacra dobni, csomagológépek és csomagolóvonalak hiányában, amelyek versenyképesek lettek volna

4. ábra Dolgozó asszonyok

Nyugaton. Ennek következtében, központi erőforrásokkal és az ipari amortizáció koncentrált felhasználásával valósultak meg egyes vállalatoknál fejlesztések. Ebben az időben valósult meg a Hatvani Konzervgyár paradicsom besűrítő célprogramja, a Kecskeméti Bébiétel Üzem, a Nagykőrösi Konzervgyárban a modern amerikai egyrészes, úgynevezett Twist-off üvegyártó gépsor és a Krupp német cég hegesztett dobozgyártó vonala, valamint a Budapesti Konzervgyár új modern hús és készétel üzeme is. Azonban az erőfeszítések ellenére sem mutatott túl nagy javulást az ipar műszaki színvonala. Nem tette lehetővé az állami konzervgyárak fejlődését az egyre erőteljesebb tőkehiány, illetve a fellépő specializációt, a modern kereskedelmi marketing elvárásoknak megfelelő csomagolási technikát és formát sem.

A politikai rendszerváltás, 1990-ben mindenkit megviselt, mely az iparra nézve is nehéz időket hozott. Elsősorban, a hazai politikai okok miatt, továbbá a Szovjetunió felbomlásával a keleti piac gyakorlatilag elveszett. Ezután egy csapásra szinte feleslegessé vált az ipari termelés 2/3-a. Vállalatok tömegesen kerültek csőd közeli állapotba, vagy teljes csődbe mentek. A 80-as évek elején felbomlott Konzervipari Tröszt miatt teljesen magukra maradtak, érdekvédelmi szervezet nélkül.

A külföldi, elsősorban nyugati befektetők nagyon jól kihasználták ezt a helyzetet. Ez által 1992-ben egy privatizációs hullám söpör végig az iparágon. Ezek a befektetők nagyon olcsón dobozgyártó cég, a CMB, ma már Crown, a Nagykőrösi Konzervgyár dobozüzemében, vagy például a francia Bonduelle. A külföldi befektetők nagyon jól felismerték, hogy az éghajlati adottságok, a termelési kultúra illetve a szakértelem és persze az olcsó munkaerő lehetővé teszi, a kényelmes keleti piacok kiszolgálását. Megszervezte a gyártást, növelte a munka hatékonyságát, és persze új piacokat is hozott. A fejlesztéseknek köszönhetően komoly fejlődés indult meg az említett gyárakban. A Magyar Állam is létrehozta a maga konzervgyártó bázisát, a Limpex - csoport révén. A gazdasági egység négy konzervgyárból állt: a Nyíregyházi Konzervgyárból, a Hatvani Konzervgyárból, Szegedi Konzervgyárból és a Nagyatádi Konzervgyárból. A többségi német tulajdonosi tőkeháttérrel rendelkező Globus – csoport tőzsdére is került, elsőként a magyar konzervgyárak közül.

1998. augusztusában bekövetkezett orosz értékesítési válság, ami valójában pénzügyi válság volt, drámaian érintette a magyar konzervgyárat, mert az orosz piac felé irányult a kereskedelem. A 90-es évek elejére javult a helyzet. Azonnal leállították a gyárak a szállításaikat. A válság eltarthatott volna akár 10-15 évig is, de szerencsére 1,5-2 év elteltével ismét rendeződni látszott a helyzet. A gyárak komoly erőfeszítéseket tettek azért, hogy az Európai Unió felé is tudjanak exportálni. Jelentős fejlesztésekre lett volna szükség, azonban a

tőkehiány miatt erre nem került sor. Az akkori becslések szerint, mintegy 30 milliárd forint fejlesztési tőke hiányzott.

Súlyosbította az is a helyzetet, hogy Magyarországon már közvetlenül a rendszerváltozás után megjelentek a nagy nemzetközi láncok, melyek globalista versenyeztető, árleszorító és beszerző taktikájukkal a belföldi konzervipari értékesítés gazdaságát szinte a nullával tekintették egyenlőnek. Az állam egyáltalán nem avatkozott be ezekbe a folyamatokba.

2004. május 1-én hazánk csatlakozott az EU-hoz, azonban a Magyar Állam erre az úgynevezett gazdasági rendszerváltásra intézményi vonatkozásban sem készült fel. Országunkba a nemzetközi láncok sokszor olyan termékeket hoztak be, melyek minőségi szempontokból messze alulmaradtak. A hazai gyártást gyakorlatilag blokkolta és sokkolta az elárasztó termékek. A helyzet tovább romlott, azzal, hogy beléptünk az Unióba inkább további pusztulást eredményezett, több gyár ismét csődbe jutott.

„A Hatvani Konzervgyár ma szinte vegetál, hasonlóan a Nagyatádi Konzervgyárhoz, bár ez utóbbi nemrégén került német tulajdonba, mely reményt ad a teljes fejlődésre. A Szegedi Konzervgyár már régebben megszűnt csakúgy, mint azt megelőzően a Paksi. A Globus – csoport az utóbbi időben milliárdos veszteséggel küszködött, és a Kecskeméti Konzervgyár konzervüzeme is csak úgy tudott működni, hogy azt egy szakmai kör bérelte, mely négy éve került tulajdonba. Egyre-másra robbantak ki az élelmiszerbotrányok, tovább rontva az ipar hitelét (pl. paprikabotrány, stb.). De az is kiderült, hogy az UNIO Magyarországot elsősorban piacnak tekinti és elárasztja dömpingszerűen silány, máshol el nem adható élelmiszeripari termékekkel.”¹⁷

Igazolja azt az állítást, ez a történeti visszatekintés, hogy igenis szüksége van Magyarországnak konzerviparra! Mivel kedvező mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik az ország, így a magasan feldolgozott élelmiszeripari termékeket gazdaságosan lehetne értékesíteni.

Az ipar számára a rendszerváltás tulajdonképpen az elszalasztott lehetőségek sora volt, és ennek következtében az ipar jelentős része külföldi befektetők tulajdonába került.

A helyzet tehát igen aggasztó, úgy tűnik, hogy csak kevés konzervgyár fog megmaradni a telített belföldi és a nyugat-európai piacokon.

¹⁷ Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, 79. oldal

1.2 Termékei

Befőttek:

őszibarack, sárgabarack cseresznye, Meggy, Dinnye, Gyümölcs püré, Szilva (5. ábra), Földieper, Vegyes, Zöldbab, Karfiol, Lecsó, Csemegeuborka, Ecetes Uborka, Kovászos Uborka, Paradicsompüré, Erős paprika, Almapaprika, Cékla

5. ábra Szilva befőtt a 60-as évekből

Konzervek:

Paradicsom (6. ábra), Zöldborsó, Pacalpörkölt, Rakott káposzta, Húsgombóc vadas mártásban, Zöldbabfőzelék sertéshús szelettel, Húsgombóc paradicsommártásban, Zöldborsófőzelék sertéshússzelettel

Dzsemek:

Eper, Feketeszeder, Őszibarack, Sárgabarack, Málna, Alma, Meggy, Szilva, Csipkebogyó

Gyümölcsleves sűrítmény:

Szilva, Birs

6. ábra Sűrített paradicsom

Italok:

narancsízű szörp, sárgabarack püré (7. ábra), birsalma püré, baracklé, meggylé, paradicsomlé

7. ábra Sárgabaracklé

Szociális ellátás

A jelentős fontosságú ellátást külön célszerű ismertetni. A dolgozók védő és munkaruhával voltak ellátva. Mosatásról, javításról a vállalat gondoskodott.

Az akkori előírásoknak megfelelő úgynevezett fekete-fehér öltöző került kialakítására férfiak és nők részére úgy, hogy az utcai és gyártási munka végzéséhez szükséges öltözködés elkülönült, természetesen a szükséges fürdés biztosításával.

A dolgozók megfelelő egészségbiztosítására orvosi rendelő készült. A korszerű rendelő, főorvos, két orvos, fogorvos, nőgyógyászati rendelés, laboratóriumi tevékenységgel működött. Fontos megemlíteni, hogy a gyárban pszichológus és pszichológiai labor működött, jelentős ergonómia eredményekkel.

Üzemi konyha és étkeзде

Magas színvonalúan kialakított üzemi konyha és étkeзде épült napi 2200 adag ebéd készítése.

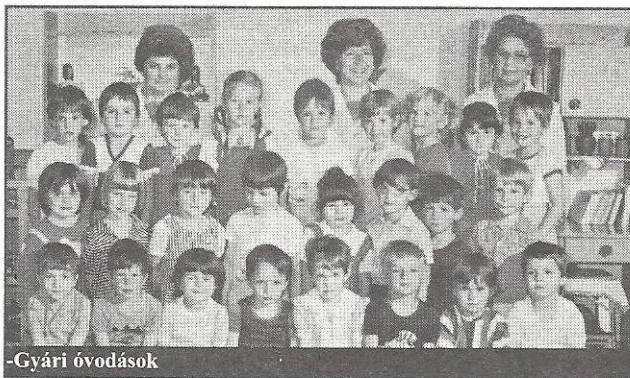

8. ábra Üdülés

A dolgozók A, B, D (diétás) menü között választhattak (heti étlap a mellékletben található). A folyamatos munka miatt szombaton és vasárnap is volt főzés. A vállalatvezetés részéről felmerült, hogy vacsorát is biztosítanának a műszakban lévő dolgozóknak, érdektelenség hiányában ez azonban nem valósult meg. A dolgozók kedvezményes vállalati hozzájárulással

jutottak ebédhez.

Bölcsőde, óvoda

9. ábra Óvodás csoport

Minden vállalati dolgozó részére biztosított volt, hogy gyermekét a gyár melletti egészséges környezetben elhelyezett bölcsődében és óvodában (8. ábra) neveljék a szakképzett óvónők, gondozók. A gyerekek folyamatos egészségügyi felügyelet alatt voltak. Az üzemi főorvos mindennap ellenőrizte a

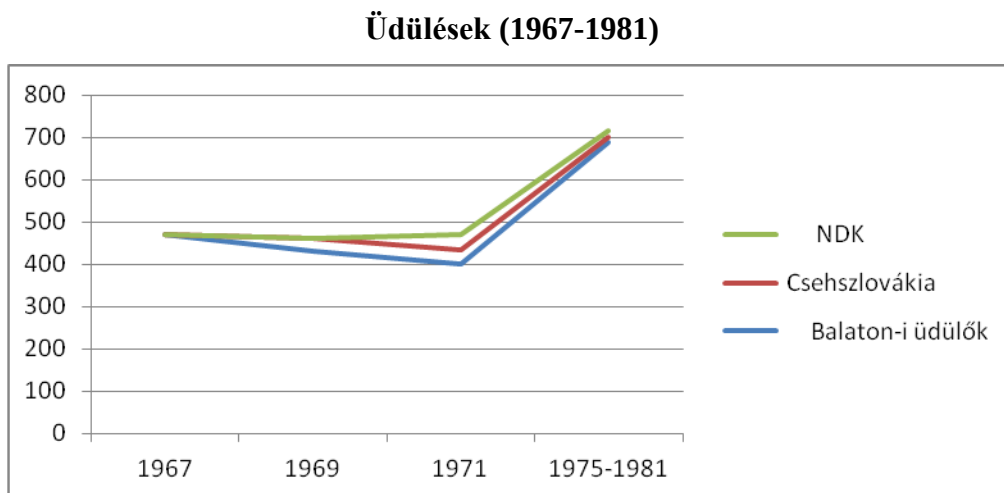
létesítményt. Az élelmezést az üzemi konyha végezte úgy, hogy külön főztek a gyerekek részére. Külön megemlítendő, hogy a különböző nyersanyagok megjelenésével a gyerekek válogatott gyümölccsel voltak ellátva. A gyerekek bölcsődei, óvodai ruházatát a gyár biztosította, mosatásával és javításával együtt. A gyerekeknek külön fürdőmedence állt rendelkezésre.

1.3 A munkaidőn kívüli programok

Üdülés

A vállalat rendelkezett Balatonmárián (9. ábra) egy üdülővel. Az üdülőben az étkezés is biztosítva volt. A dolgozókat turizmusként a vállalati busz szállította oda-vissza. Ezen kívül különböző SZOT üdülőkbe is üdülhettek a dolgozók. A gyár testvérüzemei kapcsolatokat

alakítottak ki külföldi üzemekkel. Csereüdülés formájában a dolgozók eljutottak (10. ábra) NDK-i, csehszlovákiai, lengyelországi üdülőkbe.

10. ábra Csereüdülések

Könyvtár

11. ábra Olvasóterem

A vállalat kulturális centrumában 35.000 kötetes könyvtár működött olvasó helyiségekkel (11. ábra). Az állomány frissítésére minden újonnan megjelent könyv beszerzésre került.

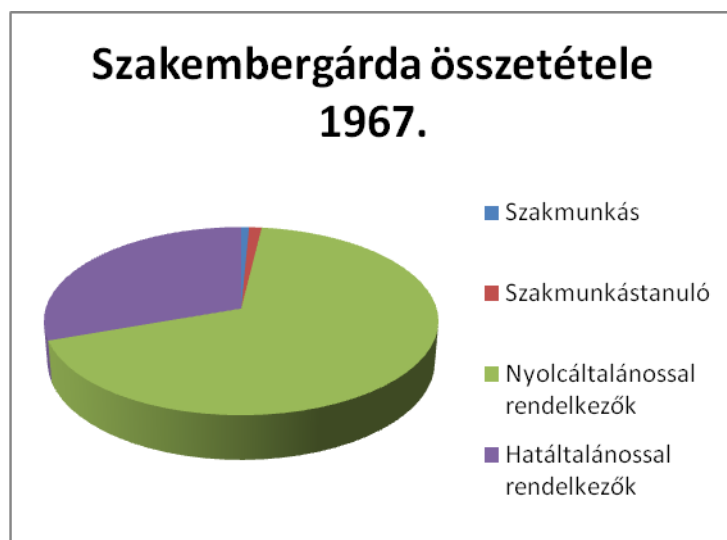
A gyár mellett ABC áruház került építésre a gyár közreműködésével. Mellette zöldség-gyümölcs bolt működött, amelynek nyersanyag ellátását önköltséges áron a gyár biztosította.

A női öltözőben fodrászat és kozmetikus állt a dolgozók rendelkezésre.

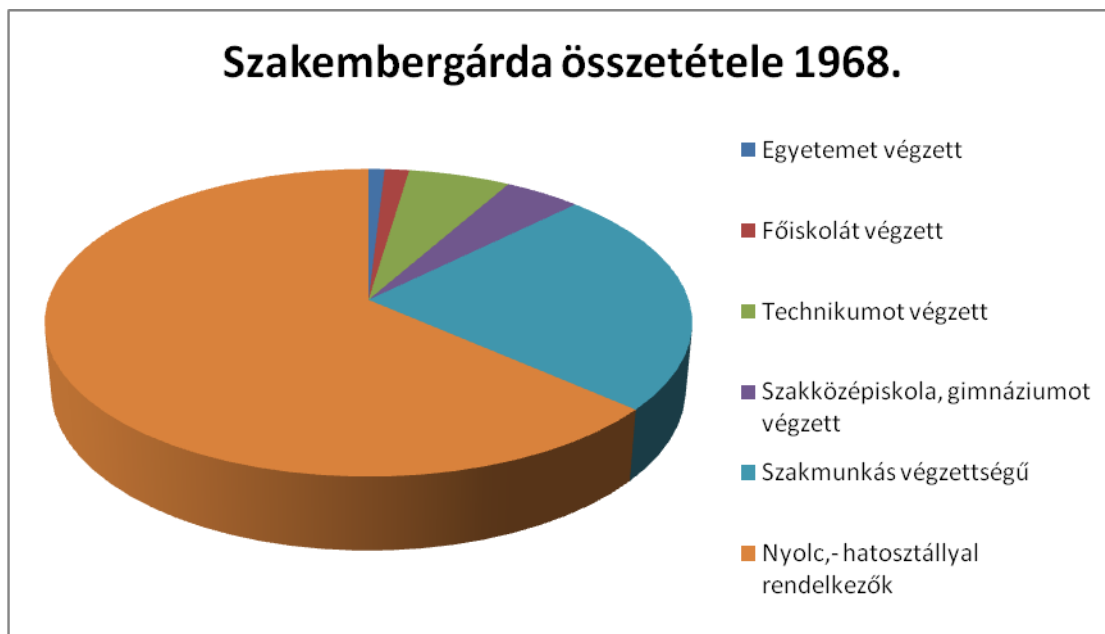
Oktatás

A vállalat biztosította, sőt állandóan ösztönözte a dolgozók oktatását, továbbképzését. Ennek érdekében kihelyezett tagozatban működtetett dolgozók általános iskoláját, szakmunkás tanfolyamot (12. ábra). Jól felszerelt oktatótermekkel, ingyenes tankönyv- és jegyzetbiztosítással. Az oktatás is ingyenes volt. Felsőfokú képzést ösztöndíjjal támogatták. A gyár számos későbbi vezetője így végzett a különböző főiskolákon és egyetemeken (13. ábra).

Fontos vívmányaként kell megemlíteni a dolgozók részére biztosított építési kamatmentes kölcsön rendszerét. A dolgozóknak biztosítva volt munkaügyi vita esetén első lépésben a is az ingyenes jogsegélyszolgálat a vállalati jogtanácsos közreműködésével.

12. ábra Szakembergárda összetétele

13. ábra Szakembergárda összetétele 1968-ban

Társadalmi tevékenység

Fontos külön ismertetni, hogy az utókor tisztában legyen vele, ebben az időszakban milyen körülmények között folyt az élet egy ekkora vállalatnál. A vállalat nagyságából eredően működött, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) vállalati pártbizottsága üzemenkénti alapszervezetekkel, Szakszervezeti Bizottság főbizalmi és bizalmi hálózattal és a Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) vállalati bizottsága üzemenkénti alapszervezetekkel.

Ezek a szervezetek egymással és a vállalat szakirányú szervezeteivel összehangoltan működtek. A továbbiakban az előző megállapítás értelmében a felsorolásra kerülő társadalmi tevékenységeket is így kell értelmezni.

Szocialista munkaverseny

Működött élelmiszeripari, konzervipari és vállalati szinten. Vállalati szinten az üzemek között folyt a verseny az Élüzem és Szocialista Műhely címért (14. ábra).

Üzemen belül volt a műszakverseny.

14. ábra Kitüntetés átadás

Szocialista brigád mozgalom

A brigádok évenként vállalást tettek. Értékelésük a vállalkozásuk teljesítése alapján és egymást összevetve történt. Ez alapján került odaítélésre az arany,- ezüst, - bronz- és zöldfokozat. Ezek a fokozatok egyénenként és brigádonként is odaítélésre kerültek.

Ezen felül, a vállalat kiváló brigádja, ágazat kiváló brigádja és legfelül a Népköztársaság Kiváló Brigádja cím került odaítélésre. A társadalmi tevékenységben nagy szerepet töltöttek be az évenként megrendezett vetélkedők, versenyek.

Szocialista brigád vetélkedő

A vetélkedő (15. ábra) fő témái: szakmai tudás, munkavédelmi ismeretek, műveltség, társadalmi ismeretek.

15. ábra Vetélkedő

Kiváló Ifjú Mérnök

Verseny a cím eléréséért folyt. Az ifjú mérnökök aktuális témájú szakdolgozattal, annak megvédésével pályázhattak. Értékelését a vállalat felsőszintű vezetői végezték.

Tűzoltó verseny

A résztvevő csapatok gyakorlati és elméleti tudásukról adtak számot a versenyben.

Újítási verseny

A verseny a beadott újítások hasznosságának értékelésével folyt a Kiváló Újító cím odaítélése.

Higiéniai verseny

Az üzemek versenyeztek egymással, hogy ki tudja tisztábbá, szebbé, kulturáltabbá tenni környezetét.

A gyár kezdeményezésére került évenként megrendezésre iparági szinten a Higiéniai napok, amely nívós rendezvénné alakult. Évenként a gyár amatőr sportolói részt vettek az ÉDOSZ sportnapokon, ahol az élelmiszeripari vállalatok mérték össze tudásukat különböző sportágakban. A sportnap több évben Nagykőrösön került megrendezésre. Évenként megrendezésre került a Jubileumi Emlékparkban (Csókás erdő) a jubileumi emléktúra főzőversennyel, családi kirándulással egybekötve.

Megszervezésre került az akkori viszonyok között újszerű Dolgozz Hibátlanul mozgalom, amely a vállalatnál még a hatékonyan címmel (DHH) bővült. A mozgalom Japánból eredt.

A legjelentősebb társadalmi esemény a városban évenként megrendezett május 1-i ünnepség volt.

A gyár dolgozóinak színpompás felvonulása minden évben élményt jelentett a résztvevőknek. A felvonulást követően a dolgozók családjaikkal együtt társas uzsonnára lettek megvendégelve. A későbbiekben a felvonulás elmaradt, de a Pálfájai parkerdőben egésznapos programmal és közös ebéddel látta vendégül a dolgozóit a gyár.

Társas, zenés vacsorákat évenként rendezett a gyár dolgozói részére valamilyen apropóból (kitüntetés, szezonnyitó,- záró, jubileum). Évente 3-4 alkalommal társadalmi munkavégzésre kommunista szombatot szerveztek. A munkáért, számfejtett bért valaminek a megvalósítására, segítésére fordították (pl.: városi szülőotthon, vagy más városi objektum, televízió minden iskolának). Ezen kívül társadalmi munkát végeztek (pl.: lőtér, KISZ lakások, „Cs” lakások) építésénél.

Fontos megemlíteni, hogy az összes verseny, vetélkedő legjobbjai pénzjutalomban részesültek, amelyet a gyár biztosított részükre.

Sport

A Kinizsi SE működését a gyár biztosította. A sportpálya és a székház teljes üzemeltetését. Az idők során kosárlabda, kézilabda, röplabda, ökölvívó, cselgáncs, vívó, úszó, vízilabda, torna, teke, atlétika, asztalitenisz, sakk, tenisz, természetjáró, modellező szakosztály működött. A székházban lett kialakítva az Ifjúsági Pinceklub. A gyár anyagi és társadalmi segítségével épült lőtér (kispuska lőtér és fedett légpuskalőtér), 50-60 fő gyerek volt foglalkoztatva.

A gyár nagy támogatásával elkészült a METESZ Székház. A város tűzvédelmét évtizedeken keresztül a gyári önkéntes tűzoltók látták el úgy, hogy a gépjármű fecskendők is a gyárban állomásoztak folyamatos ügyelettel.

A gyár hús- és készétel gyártásának nyersanyag szükségletét jelentős részben a Dónáth - Hús Kft biztosította.

A MÁV-nak is jelentős feladatot jelentett a gyár működtetése. Csúcsidőszakban közel 100 vagon beérkeztetéséről és 100 vagon kiszállításáról kellett gondoskodni.

A város fejlődése során kialakult a Tormási városrész, Ceglédi úti, és Kossuth Lajos úti lakótelep jelentős részét konzervgyári dolgozók népesítették be.

A tormási városrészben a gyár támogatásával KISZ-lakások és „Cs” lakások épültek.

A mezőgazdasági kistermelők terményeinek felhasználását a termelőhelyhez közel több felvásárló telep biztosította.

A helyi ÁFÉSZ boltjai a konzervgyár termékeit is árulták. Nem hanyagolható el az a tény sem, hogy a gyár nagy gázfelhasználó és elektromos energia felhasználó volt, amely jelentős bevételt eredményezett a szolgáltatónak.

A gyár 50-60 km-es sugarú körzetben szoros munkakapcsolatban volt számos településsel és az ott működő mezőgazdasági partnerekkel.

1.4 Munkamorál

A munkások túlnyomó többsége szeretett a konzervgyárban dolgozni. Számos fénykép azt mutatja, hogy valóban jókedvűen teltek a dolgozó órák. Azonban nem csak a munkaterületen voltak együtt a dolgozók, hanem városi rendezvényeken, felvonulások alkalmával is szívesen képviselték munkahelyüket. Nagyon sok barátság szövődött az emberek között, sokak még most nyugdíjas éveikben is összejárnak. Újságcikkek igazolják, hogy valóban több évtizedes barátságok kötődtek.

Munkájukhoz tartozó pozitív szemléletüket az is erősíthette, hogy továbbképzéseket indított a gyár: technikum, szakmunkás, gimnázium, szakmán belüli továbbképzés.

Nagy motivációval hatott a dolgozókra, hogy szolgálati lakást is kaphattak, ehhez pontos, precíz munkavégzés, szorgalom, fegyelem, és a munka szeretete kellett.

2. A kultúra, művelődés területén milyen szerepet tölthet be a jövőre nézve

Nagykőrös életében, mind a város, mind a lakosság tekintetében nagyon pozitív lehetőségeket nyújtana. Több munkalehetőség állna rendelkezésre a fiatalok számára, a pályakezdőknek, pedig tapasztalat szerzés céljából lenne hasznos. Azoknak a felnőtteknek, akik már tapasztalattal és végzettséggel rendelkeznek, stabil munkahelyet biztosítana a gyár.

A város kulturális életét támogatná rendezvényeivel, kulturális programjaival, amely gyökeres változást eredményezne a városnak.

A vízió, melyet elképzeltem, „Ha újraindulna a Gyár...”, minden nagykőrösi lakos számára egy újakezdés, egy lehetőség lenne.

Elsősorban munkahelyek átadása valósulna meg, fellendülne a város gazdasága. Nem a főváros válna tudatos célponttá munkahelykeresés révén, a munkaképes korosztály munkát tudna vállalni saját városában. Sajnos saját környezetemben élő fiatalok, középkorúak az élő példák rá, hogy valóban el kell hagyniuk szülővárosukat ahhoz, hogy meg tudjanak élni. Nagykőrös város lakosainak száma négy évvel ezelőtt 25.000 fő volt, azonban mára körülbelül 23.000 főre csökkent.

Másodsorban képzési helyeként működne, ahol átképzést, szakképesítést kapnának, gyakorlati oktatásban részesülnének.

Ezen kívül, óvoda, napközi könnyítené a szülők dolgát, a gyár területén, mint „fénykorában”. Nyugodt szívvel tudná a dolgozó szülő gyermekét, ahol megfelelő szakemberek között fejlődne, nevelkedne a gyermek.

Összefogná a kulturális, sportéletet, a város sok sportegyesülettel büszkélkedhet, illetve számos kulturális rendezvény kezdeményezése van folyamatban, azonban a széthúzás mind a két területen megjelenik.

Nagykőrös városának és lakosainak szüksége van egy olyan nagyszabású intézményre, mint amilyen a konzervgyár is volt. Újra munkahelyek létesülnének, ahol a fiatalok is szívesen dolgoznának, minden korosztály számára kedvező programok, kulturális, sport események állnának rendelkezésükre.

Nemcsak a fiatalok identitástudatát formálná, de a nagykőrösiek összetartását eredményezné a gyár újraindítása.

Kutatásom során, három korosztályt céloztam meg: a 18 – 34 év közöttiek, 35 – 60 év közöttiek és a 61 év felettieket.

A fiatal korosztálynak feltett kérdések alapján, a következők elképzeléseim voltak.

A fiatalok általában a család, barátok miatt előszeretettel maradnak városunkban, ezért biztos vagyok benne, hogy lenne igény az új munkahelyek teremtésére.

Természetesen sokan vélekedhetnek úgy is, hogy tanulmányaik befejezése után, nem Nagykőrösön telepednek le, inkább a nagyobb városokat választják munkalehetőség céljából, vagy azt a várost választják, ahol tanulmányaikat folytatták.

A város vezetősége egyre nagyobb figyelmet és gondot fordít a kulturális programok szervezésére, melyben az összes korosztály megtalálja a számára tetszőt.

Az üzem újraindításának előnyeivel nem biztos, hogy minden fiatal tisztában van, hiszen a munkalehetőség mellett különböző programokat biztosítana, képzési lehetőséget, szolgálati lakásokat.

A pályakezdők többsége nem szeretne szalag mellett dolgozni, vagy akár fizikai munkaként, úgy gondolom a vezetői pozíció, vagy az irodai munka kényelmesebbnek tűnne számukra. A 25-34 éves korosztály számára a szállítmányozó, vagy vezető pozíció, amelyben szívesen dolgoznának.

A 35-60 éves korosztály, fontosnak tarthatja a konzervgyár újra indulását, hiszen többségük még emlékezhet a gyár által nyújtott kulturális, sportéletre, szórakozási lehetőségekre és a legfontosabbra, arra, hogy nem kellett idejük nagy részét utazással tölteniük, hiszen helyben tudtak dolgozni. A megcélzott korosztály, szakmai tapasztalatok révén, raktárban, szállítmányozóként, vezető pozícióban, vagy akár mérnökként dolgozna.

A 61 év feletti korosztály fontosnak tartja a város hagyományainak, identitástudatának megőrzését, melyet gyermekeik számára tovább tudják örökíteni. Valószínűleg többségük 30 évnél többet dolgozott, és pozitívan gondol vissza azokra az évekre.

A gyár, a biztos munka és anyagi háttér mellett, kulturális tőkét, sportolási lehetőséget nyújtott, kulturális közösségek, sportversenyek és tanulási lehetőség révén. Fontosnak tarthatják a fiatalok identitástudatának erősítését, szülővárosukhoz való ragaszkodásukat és annak felvirágoztatását.

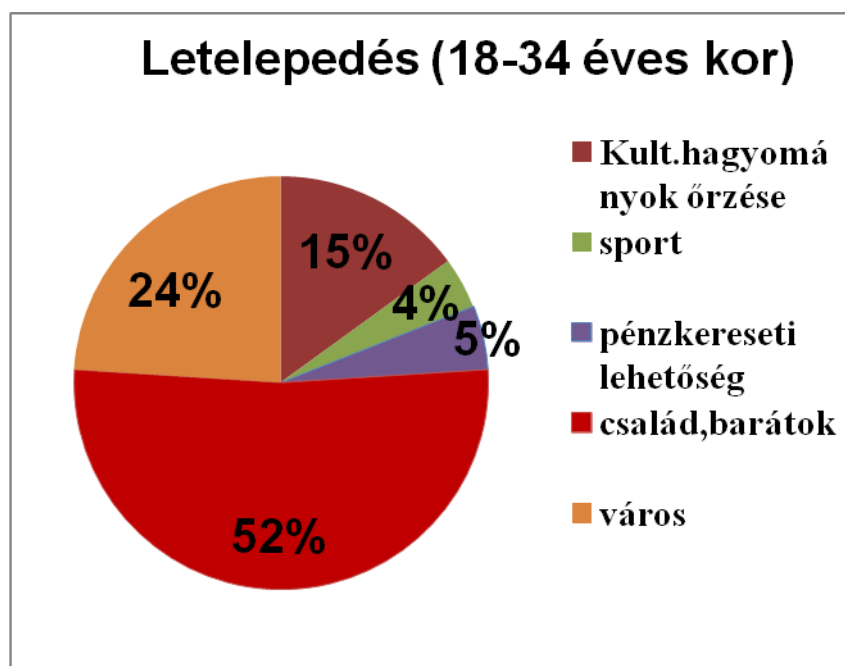
IV. A nagykovácsi identitástudat

1. Tényfeltárás

Meg kell említenünk a hipotézisek előtt, két fontos tényfeltáró információt, melyeket a kérdőívek néhány kérdése igazoltak.

1.1 A konzervgyár ismételt üzemeltetésével számtalan munkahelyet biztosítana, ezzel a fiatal felnőttek/pályakezdők nem hagynák el szülővárosukat, Nagykovácsot.

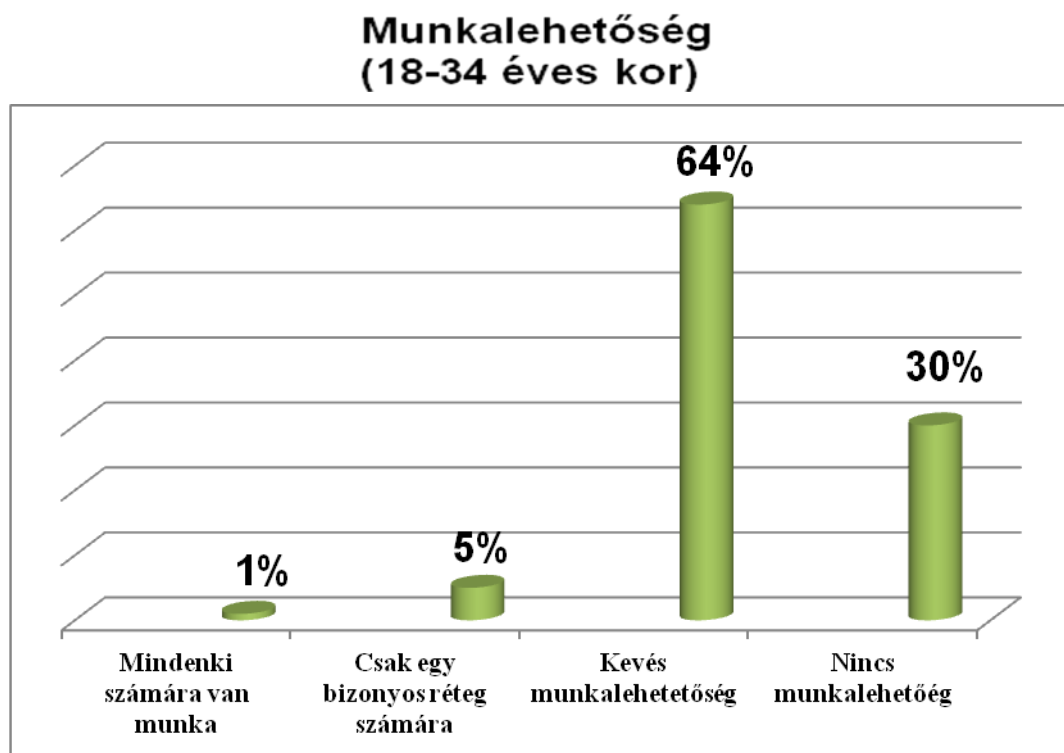
A 18 – 34 éves korosztályban, a 22 - 23 év és a 26 – 30 év közöttiek töltötték ki többségben a kérdőívet. Megoszlik a vélemény a fiatalok körében, tanulmányaik befejezése után 52 %-a fontosnak tartaná letelepedését Nagykovácsön, családjuk és barátaik miatt, azonban 5 % úgy véli, nem áll pénzkereseti lehetőség, így nem telepedne le (15. ábra).

16. ábra Fiatalok letelepedése Nagykovácsön

A diákok többsége vállal iskola mellett munkát, nagyon kevesek engedhetik meg maguknak, hogy ritkán, vagy csak alkalmi munkát vállaljanak el.

Több mint 64% mondja, hogy kevés a munkalehetőség a városban. Sajnos aktuális probléma a pályakezdekők és szakmai tapasztalattal nem rendelkező fiataloknak az elhelyezkedése a munka világában (16. ábra).

17. ábra Munkalehetőség Nagykőrösön

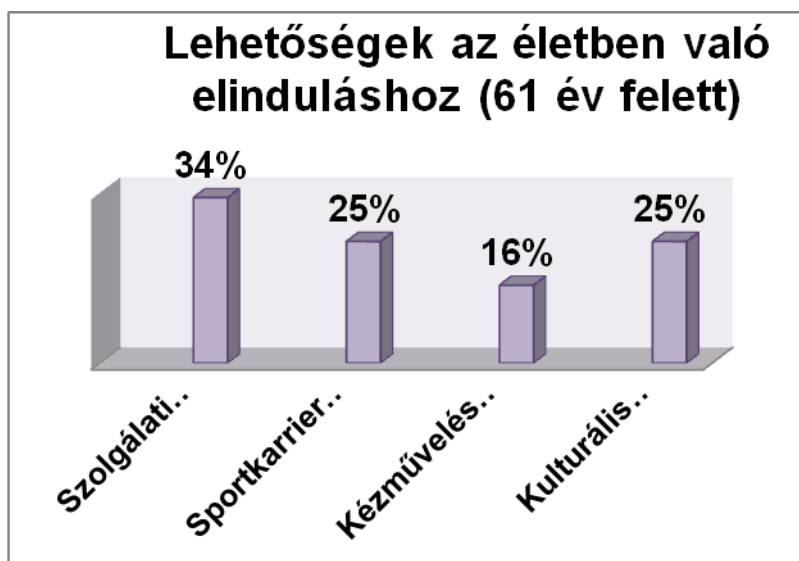
Elképzeléseimre rácáfolva, miszerint a legtöbb fiatal megragadná a lehetőséget a kínálkozó munkára, sajnos 45 % nem szeretne a konzervgyárban dolgozni, mert nem ilyen munkahelyet képzelt el.

1.2 A fiatal felnőttek nincsenek tisztában azzal, hogy milyen lehetőségeket biztosítana számukra a konzervgyár újraindítása, szemben azokkal, akik részesei lehettek ennek egykor.

Sokan nem is tudják milyen lehetőségek tárultak az üzemi dolgozók elé. Vagy azért, mert nem emlékezhetnek rá, vagy talán még hallhattak róla, de feledésbe merült.

Egyre több az elvándorlás, egyre több fiatal gondolja úgy, hogy „szerencsét” próbál a fővárosban, vagy egyre gyakoribb a külföldi munkalehetőségek megragadása. Már az első állításnál kiderült, hogy nem kecsegtető a gyár által nyújtott munkalehetőség a fiataloknak. Család és a barátok miatt maradnának Nagykőrösön, pénzkereseti lehetőség és a város, mint otthonuk, kulturális és sportolási lehetőség miatt nem szívesen.

Statisztikai adatok alapján, úgy vélik a fiatalok, hogy nincsenek megfelelően az emberek tudtára adva a városban zajló kulturális élet, illetve kevés a kulturális program.

18. ábra Lehetőségek az életben való elinduláshoz egykor

A fiatalok többsége a Nagykőrösi Napokon, illetve a Bornapokon vesz előszeretettel részt. Megfigyelhető, hogy nemzeti ünnepeinken többségében a gimnazisták, középiskolások – kötelező iskolai programként - és nyugdíjasok vesznek részt.

Az idős korosztály, szeretett a gyárban dolgozni, három szempont emelkedett ki:

jó közösség – 15 %, nyaralási lehetőség – 25 %, és a városi rendezvényeken való felvonulások – 21 %-ban(19. ábra). Ez is azt mutatja, valóban szerettek ott dolgozni az emberek, meg voltak elégedve fizetésükkel, illetve a kultúra is nagyban befolyásolta őket, a mai napig kihat életükre.

19. ábra Munkásévek emlékei

Az emberek többsége a Május 1-jén és Augusztus 20-án szervezett felvonulásokon vettek részt az üzemben eltöltött idők alatt.

A felnőtt korosztálynak már sajnos nem volt annyi lehetősége, mint az idősebbeknek. 67% nem vett részt képzéseken, amit a gyár biztosított volna, 56 % szerzett szakmunkás és gimnáziumi végzettséget. Jól mutatja ez a statisztika is, hogy az 1950-es évektől egyre több embernek volt lehetősége az általános iskola elvégzésére, befejezésére, illetve a továbbtanulás lehetőségére.

A konzervgyár segítette dolgozóit, 34 % szolgálati lakást kapott, 25 – 25 %-a pedig a sportkarrier elindítását és kulturális fejlődést emelte ki, mint az életben való elindulást, amit a gyár biztosítani tudott (18. ábra).

A Kinizsi SE sportágakban, aminek a működését szintén a gyár biztosította, sokan részt vettek. A statisztikai adatok itt sem a várt eredményt hozták számomra, hiszen a változatos sportágak közül, a torna (14 %), a labdarúgás (11%), az atlétika, természetjárás és modellező szakosztály (9 %) volt a legnépszerűbb sport. Az ökölvívás és a cselgáncs, ami nagyobb rajongótáborral rendelkezett, csak (7,8%) kevesebb létszámú jelölést kapott, ami valószínűleg arra vezethető vissza, hogy a nyilatkozók közül, a 30 főből 19 női alany volt.

A korra való tekintettel, az időseknél, a legtöbben 30 évnél többet dolgoztak, kevesebb arányban, 20-30 év között voltak aktív dolgozói a konzervgyárnak a megkérdezettek.

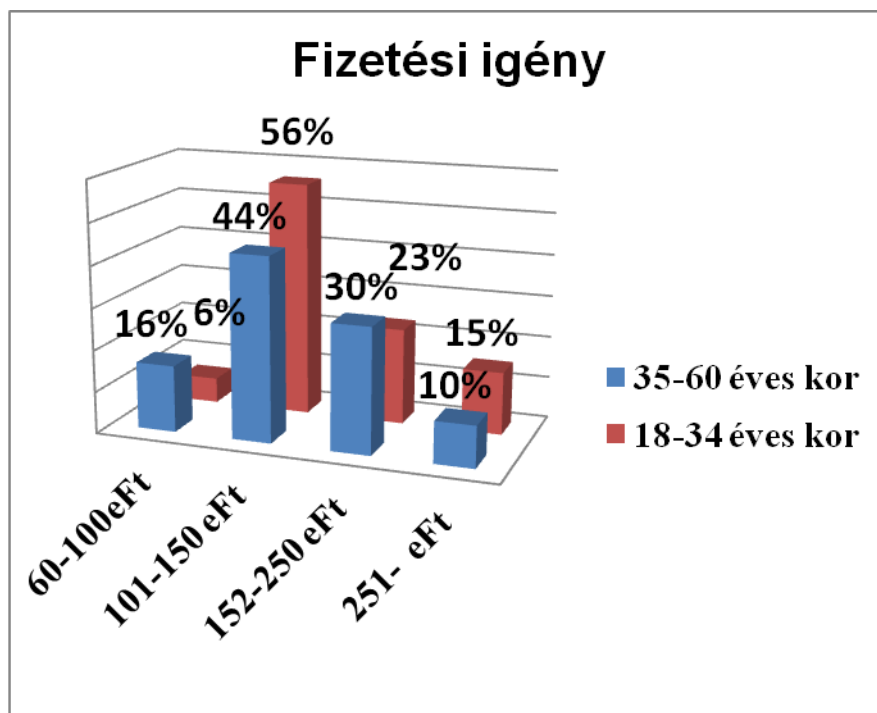
2. Hipotézisek

2.1 A konzervgyár ki tudná elégíteni a mai fiatalok igényeit, amely a biztos anyagi hátteret és hozzá kapcsolódóan, a kötelező és szabadidős tevékenységeket foglalja magában – úgy, mint oktatás, kultúra, művészetek, sport lehetőségek.

A megkérdezett fiatalok fele irodai munkát választana, 101-150 ezer Ft közötti keresetet célozta meg. A vezető pozíció, ami népszerűbb ebben a korosztályban, hiszen nagyon sok diplomás szakember, vagy a főiskolai, egyetemi képzéseken résztvevők száma. Ebből következően a fiatalokat nem csábítaná a tanulás lehetősége, viszont a továbbképzésekre már valószínűleg lenne igény. A gyárban, úgy, mint pályakezdők, kezdő fizetésük, jóval alacsonyabb lenne, mint amennyiért vállalnának munkát.

A felnőtt korosztályban már megfigyelhetjük, milyen sokan dolgoztak a konzervgyárban, 43 %-a diákmunkásként, 40 %-a pedig diák-, és felnőtt korában is a gyárban dolgozott.

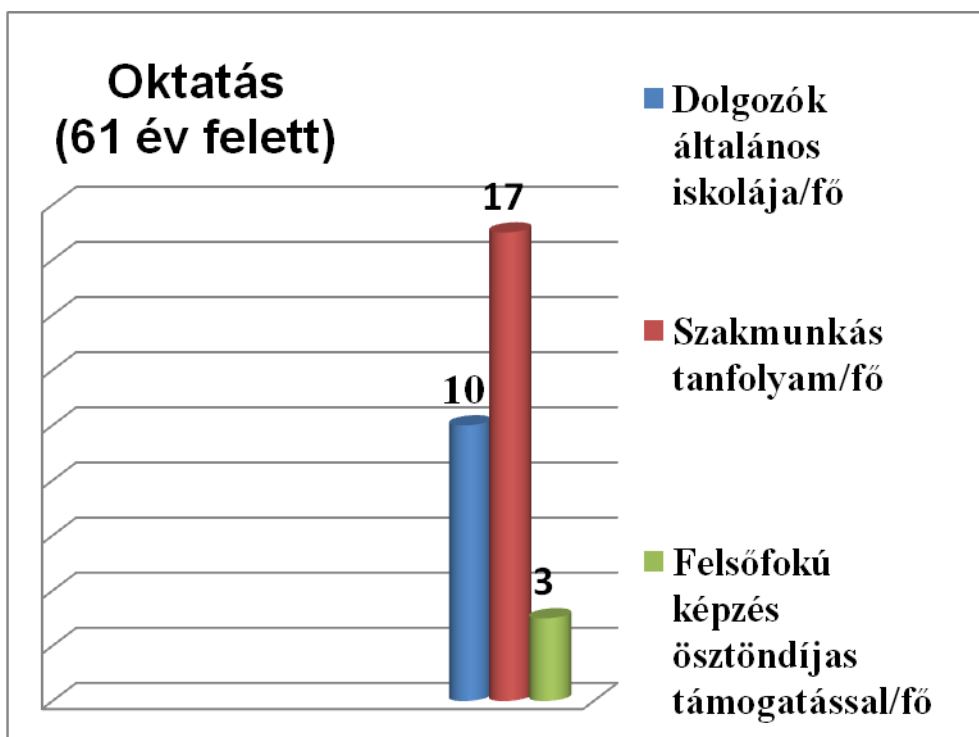
Az irodai munka, illetve a szállítmányozás, amely területen szívesen dolgoznának, ha újra működne a konzervgyár. 101-150 ezer Ft és 151- 250 ezer Ft közötti fizetésért állnának munkába, amelyre egy reális jövedelemként tekinthetünk, figyelembe véve a szakmai tapasztalatot és a korról járó gyakorlatiasságot (20. ábra).

20. ábra Fizetési igények

Az idős korosztály számára, biztos munkát (22 %), anyagi háttérrel (20 %) és kulturális tőkét (18 %) adott a dolgozóknak, a kultúra, művelődés, sport területén a tanulás lehetősége (32 %), kulturális közösségek (26%), és sportversenyek (24%) amelyek meghatározták, befolyásolták további jövőjüket.

A gyár, oktatásokat biztosított: szakmunkás tanfolyamon 53 %, felsőfokú képzés ösztöndíjas támogatással 25 %, dolgozók általános iskoláját 21 %-uk végezte el, persze voltak olyanok is, akik nem részesültek oktatási támogatásban 1% (21. ábra).

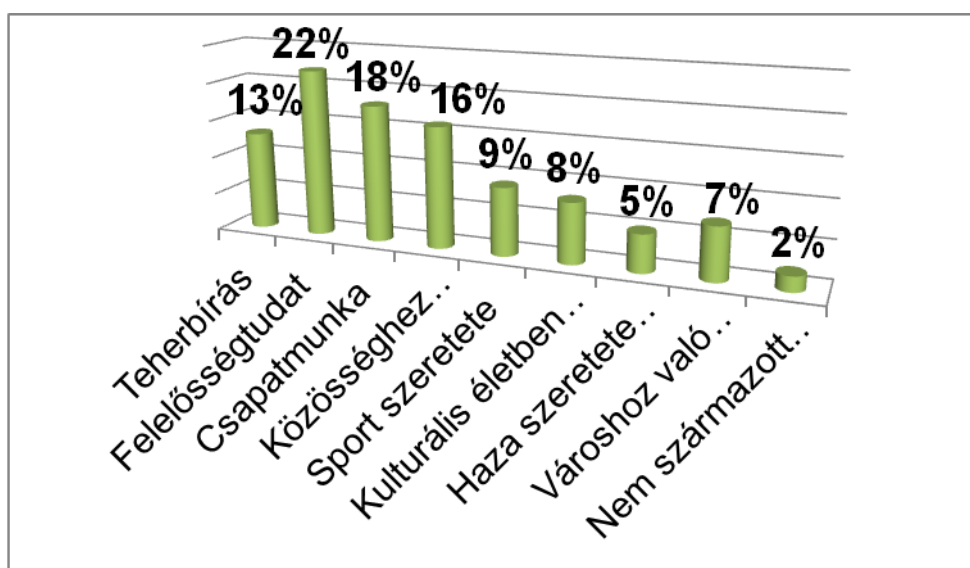
21. ábra Oktatás

2.2 Az üzem működése alatt az ott dolgozók és környezetük érezhették a becsületes, felelősségtudattal bíró munka hatását, eredményeit. Ez befolyásolta a mindennapi életüket, munkamoráljukat, és példamutató volt az utónemzedék számára.

Az idős korosztályból, hogy ki, hogyan emlékszik vissza a gyárban eltöltött munkás évekre. A rangsor alapján, három legfontosabb dolog a múltból, amit a gyárnak köszönhet és befolyásolta egy munkás életét: felelősségtudat 22 %, csapatmunka 18 %, és közösséghez való tartozás 16 % (22. ábra). A sorrend alapján, megállapíthatjuk, hogy jobban odafigyeltek a munkájukra, megtanultak csapatban dolgozni és tartoztak egy közösséghez, valószínűleg ezek

hiányoznak az aktuális munkahelyekről, és ez az, ami hiányzik az embereknek. Ösztönző erőként hathattak: a nyaralási lehetőség 25 %, az éves jutalmak 10 %, munkán kívüli programok 21%. Meglepetést okozott számomra, az, hogy nem volt mindenki számára felhőtlen élet a munkásélet, hiszen 10 % választotta, a – nem szerettem a munkámat – lehetőséget.

Befolyásoló tényezők (61 év felett)

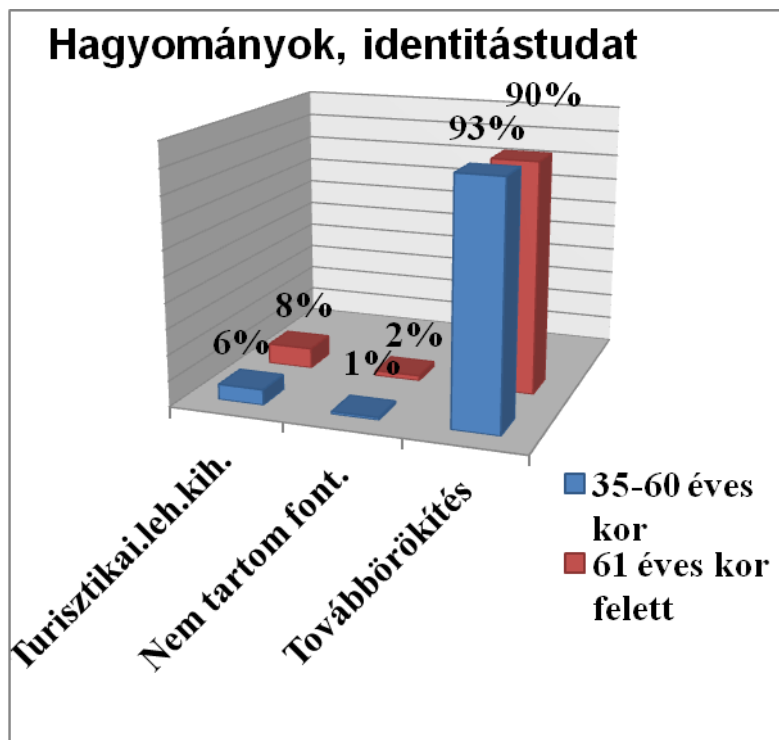

22. ábra Mindennapi életüket befolyásoló tényezők

2.3 A konzervgyár hatással volt az identitástudatra, amely az egyes korosztályoknál mind a munka, mind a városhoz való ragaszkodás vonatkozásában megmutatkozik.

A 35 – 60 éves korosztály kérdőívét, a 38 – 42 év, illetve az 56 – 60 év közöttiek töltötték ki a legtöbben. A megkérdezettek 93 % tartja fontosnak, hogy megőrizzük Nagykőrös hagyományait és identitástudatát, mert gyermekeik számára tovább tudják örökíteni azt (23. ábra).

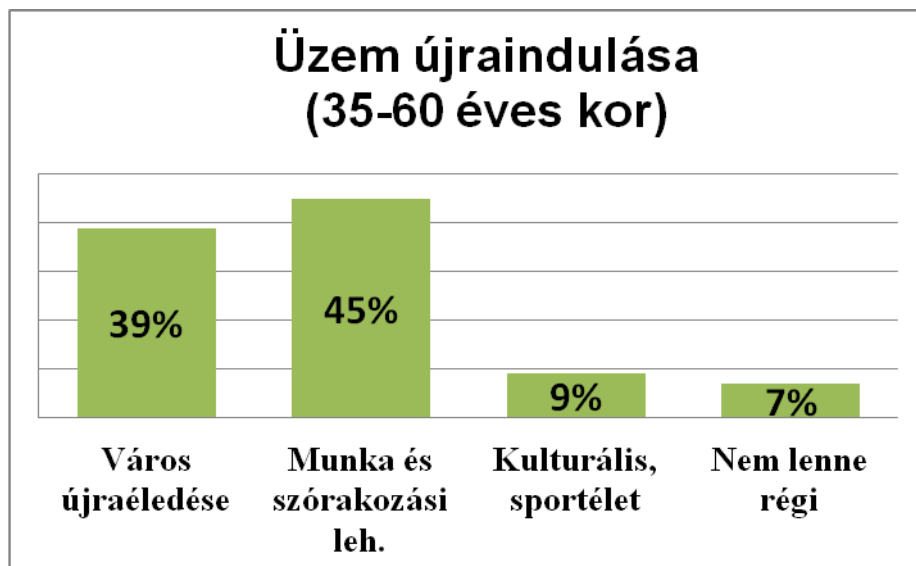
Fontosnak tartanak az üzem újraindulását, 45 % szerint, munkalehetőséget és egyéb szórakozási lehetőséget biztosítana, ennél kevesebben, 39 %-a gondolja úgy, hogy újra éledne a város (24. ábra).

23. ábra Hagyományok, identitástudat

Az idősebb korosztály közül, a 62-76 év közöttiek töltötték ki legtöbbször a kérdőívet. Nagykőrös hagyományainak, identitástudatának megőrzését és annak ápolását, a kitöltők 90 %-a tarja fontos kérdésnek. A %-os arányokat tekintve, egyformán úgy gondolják, hogy kevés, vagy egyáltalán nincs munkalehetőség a városban.

Úgy vélték, a mai fiataloknak azért lenne jó, ha újra működne a gyár, mert felvirágoztatnák szülővárosukat (26 %), fix jövedelmük lenne (24 %), és biztos munkalehetőség állna a fiatalok számára (20 %). A válaszadók többsége elégedett nyugdíjas éveivel, mivel kiváló az egészsége (26 %), azonban (20 %) a második hely megoszlik, elégedett, mert jó a nyugdíja, vagy nem elégedett, ha nem egészséges és nehéz körülmények között él, vagy ha látja, nem boldogulnak gyermekei a mai világban.

24. ábra Üzem újraindítása

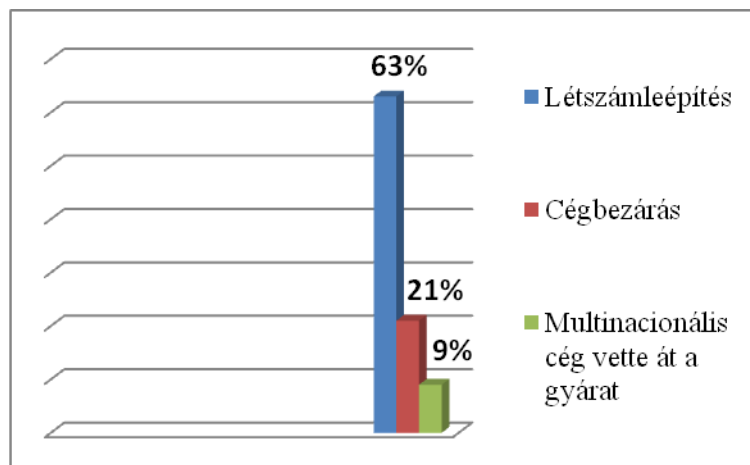
2.4 A mai gyárak a gazdasági válság hatására sem zárnak be, kevesebb leépítések várhatók, mint más nagyobb multinacionális cégeknél. Korunk pályakezdő generációjának elhelyezkedési lehetősége és munkahelyi stabilitása, fix állása leginkább a multinacionális gyárakban érvényesülhetnek.

A kisebb gyárak életét nagyban befolyásolja a gazdasági válság, hiszen számos bezárásról hallhattunk. A nagy multinacionális gyárakban is megfigyelhetünk leépítéseket, téves eszme, hogy nincs rájuk hatással.

A kérdőíves kutatás során a 35-60 éves közötti korosztály válaszolta meg, azok, akik dolgoztak már multinacionális cégeknél, de valamely okok miatt már nincs munkahelyük.

Létszám leépítés miatt szűnt meg a legtöbb dolgozó munkaviszonya (63 %), illetve cégbezárás miatt (21 %). Természetesen olyan is előfordult, hogy nagyobb multinacionális cég vette át az adott gyárat (9 %) (25. ábra).

Munkahelyek megszűnése

25. ábra Munkahelyek megszűnése

Egy-egy munkahely nagyban befolyásolja az emberek világszemléletét, életminőségét. A kutatás során, beigazolódott, valóban nagy hatást gyakorolt a konzervgyár eddigi életükre azoknak, akik huzamosabb ideig tartoztak egy közösséghez. Ez a közösség befolyásolta kulturális, sportéletüket és talán a legfontosabb, hogy a városhoz való kötődésüket, hűségüket a gyárnak köszönhetik.

Jó munkabírást, anyagi háttérrel, tanulás lehetőségét, barátokat, sportolási lehetőséget, sportkarrier elindítását, biztos munkát, és ami a legjelentősebb, kulturális tőkét kaptak a dolgozók.

3. Kérdőíves kutatás

Zárt kérdésekből álló kérdőívet állítottam össze, mellyel három korosztályt céloztam meg. A fiatal, felnőtt és idős korosztályba tartozó nagykőrösi lakosokat. Összesen 102 kérdőívből, 90 db hiánytalan kitöltött kérdőív állt rendelkezésemre, melyekből tudtam dolgozni. Közösségi portálok segítségével tudtam eljuttatni, illetve az idősebb korosztály számára személyesen jutattam el. Természetesen nagykőrösi lakosok töltötték ki, melyben a feltett kérdések a (25. ábra) mellékletben szerepelnek.

V. Összegzés

Napjainkban egyre több gyárat zárnak be, és egyre többen lesznek munkanélküliek. Eltűnőben van az az osztály, akik még dolgoztak gyári munkásként. Az idősebb korosztály büszkén tekint vissza a munkáséveire, a Nagykőrösi Konzervgyárban eltöltött időkre.

A város lakosainak szüksége lenne egy olyan létesítményre, mint amilyen a Konzervgyár is volt. Összefogta a lakosokat, közösséget teremtett, munkahelyeket és a mi a legfontosabb talán, mind a kultúra, sport és identitás az emberek életében központi helyet foglalt el.

Nagykőrös büszkén tekinthet vissza történelmi múltjának egyik elemére, a konzervgyárra. Kevés fiatal tudja mennyi értéket rejtett önmagában, nem csak a biztos munkát, és kötelező felvonulásokat. Meghatározta az emberek életét. A kultúra, mint lehetőség mindenki számára elérhető volt, kulturális tőkét adott. A szellemi vetélkedők, kórusok, színjátszás, versmondás a mindennapi élet részét képezte, illetve saját könyvtárral rendelkezett a gyár. A tanulás lehetőségét sem zárta el, sőt, inkább ösztönözte dolgozóit: dolgozók általános iskolája, szakmunkás tanfolyam, felsőfokú képzés ösztöndíjas támogatással. Sportkarrierük elindításában vett részt, saját csapatokkal büszkélkedhetett, különböző sportágakban. Az életben való elinduláshoz számos fiatalnak segített, szolgálati lakásokkal és természetesen a fix munkahely biztosításával. Volt konzervgyári dolgozók nyilatkozták, hogy fontos megtartani a nagykőrösi hagyományokat, identitástudatot, és igyekeznek, hogy ez gyermekeikben is tovább öröklődjön.

A fiatal korosztályból – a 18 – 25 évesek – többségében más várost választanának Nagykőrös helyett, a munkalehetőség hiánya miatt. Felmerült bennem néhány kérdés a kutatási eredmények kapcsán:

- Vajon tényleg működne a gyár, lenne igény az újra indítására?
- Vajon tényleg dolgoznának a fiatalok gyári munkásként?
- Lenne olyan dolgozó, aki elvégezné a kemény, fizikai munkát?

Kutatásom során, arra az elszomorító tényre döbbsentem rá, hogy hiába indulna újra a konzervgyár, nem dolgoznának szívesen ott. Minden fiatal vezetői, vagy más rangosabb

pozícióra vágyik, nem pedig egy olyan életre, ahol karrierjük csúcsa "vonalvezetőként" zárulna.

Egy vidéki kisváros, ahol egykor pezsgett az élet. Csak idézni tudom Önmagam: A munkások hosszú, hullámzó kerékpáros sora műszakváltás előtt és után. Életvidám diákok dolgoztak a nyári munkán, és nyersanyaggal teli teherautók sorjázta a gyárkapu előtt. Megrakott vagonok indultak hosszú útjukra a gazdag nyár megóvott és elrakott finom termékeivel, bizonyítva a gyár hírnevét...

Talán valóban mindez már a múlté, de vajon a munkanélküliség, vagy a multinacionális cégek veszik át az irányítást?

Vajon hinnem kell a kutatásomnak, és a mai fiatalok tényleg inkább munkanélküliek lesznek, ahelyett, hogy egy kisvárosi konzervgyárban dolgozzanak!

VI. Irodalomjegyzék

A Nagykőrösi konzervgyár története - Volt egyszer egy konzervgyár

Sasvári György

Kiadás helye: Tiszaújváros

Kiadó: Régió Gate 2006 Lapkiadó Kft.

Kiadás ideje: 2008.

Fújt a gyár – A Nagykőrösi Konzervgyár

El Nagy Zoltán

Szigeti Márta interjúival

Kiadás helye: Kék Nefelejcs Nagykőrös Nyomda

Kiadó: El Nagy Kiadó

Kiadás ideje: 2009.

Pest megyei Levéltár Nagykőrösi Osztálya

2750 Nagykőrös, Hősök tere 4.

Arany János Múzeum - Irattára

2750 Nagykőrös, Ceglédi út 19.

Kőrösi Újság

- Miért hagytuk, hogy így legyen?

2011.09.22.

Internetes szakcikk

www.hetiválasz.hu

- Konzerv – kapitalizmus: Lengyel Viktor

2012.03.07.

www.baon.hu

- Felszámolták a Nagykőrösi Konzervgyár Rt-t

2007.03.08.

www.laszloferenc.hu

- Volt konzervgyáriak találkozója – 2008

2011.10.25.

<http://nagykoros.blogspot.com/2011/04/nagykorosi-konzervgyar-anno-1940.html#!/2011/04/nagykorosi-konzervgyar-anno-1940.html>

<http://www.baon.hu/bacs-kiskun/kozelet/felszamoljak-a-nagykorosi-konzervgyar-rt-t-70086>

VII. Melléklet

Nagykőrösi képeslapok, forrás: saját tulajdon (6. oldal)

Kossuth Lajos tér

Postapalota

Nagykőrös főtere

Nagykőrös főtere

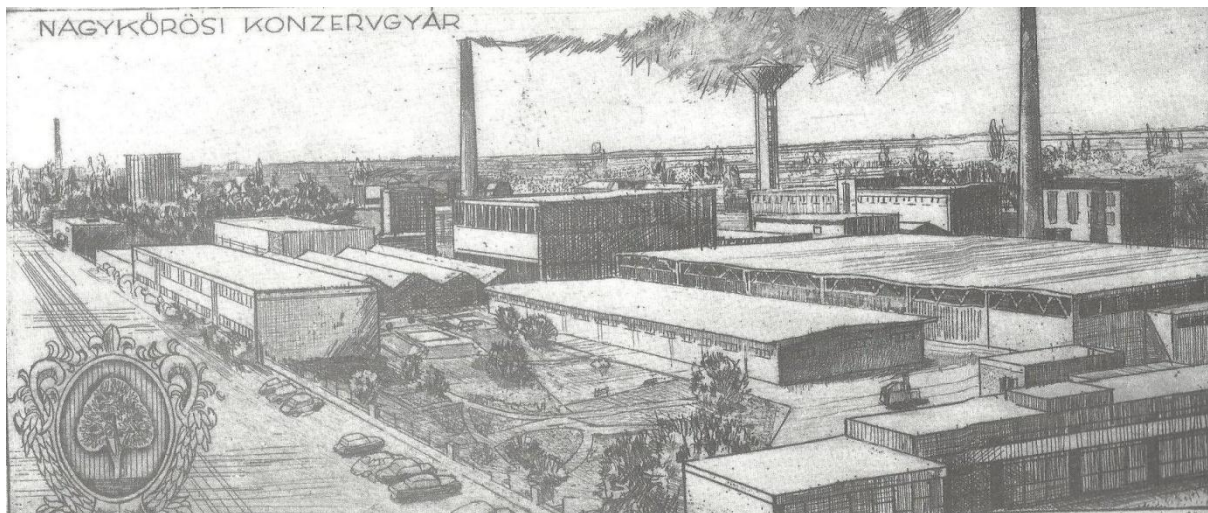

Piacter

Nagykőrös gyümölcsei

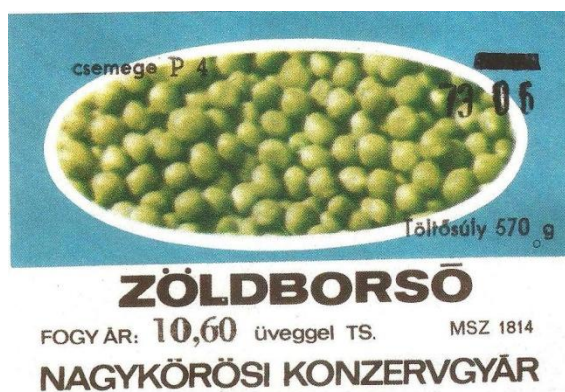
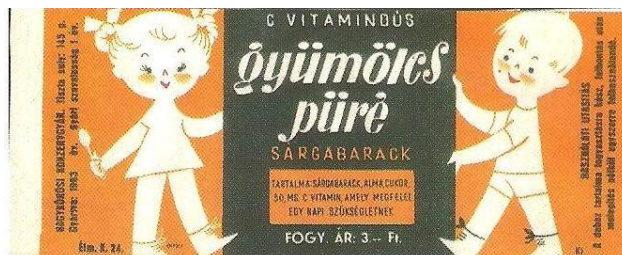
A gyár látképe rézmetszetben az 1970-es években, forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, 115.old. (8. oldal)

Cimkék a 30-as 40-es évekből, Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, melléklet (16. oldal)

Cimkék a 60-as évekből, Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008, melléklet (16. oldal)

Forrás: Kapás Tibor, gyűjtő (10. oldal)

Forrás: Kapás Tibor, gyűjtő

(10. oldal)

A nagykőrösi Konzervgyár évi 110 000 to konzerv termelésével a világszerte is jelentős magyar konzervipar egyik legnagyobb vállalata. 3200 munkás, technikus, mérnök és közgazdász szervezett munkája biztosítja a termelés mennyiségének rendszeres emelkedését.

A férfi kézilabda csapat az 1960-as években

Kinizsi SE kézilabda csapata

forrás: Sasvári György: A
Nagykőrösi Konzervgyár
története, Új Heti Hírek 2008,
154. old. (20. oldal)

Csókás erdei kirándulás

forrás: Sasvári György: A
Nagykőrösi Konzervgyár
története, Új Heti Hírek 2008,
138. old. (18. oldal)

Balatonmáriai üdülő

forrás: Sasvári György: A
Nagykőrösi Konzervgyár
története, Új Heti Hírek 2008,
130. old.(19. oldal)

A gyár színjátszó csoportja

forrás: Sasvári György: A
Nagykőrösi Konzervgyár
története, Új Heti Hírek 2008,
134. old.(17. oldal)

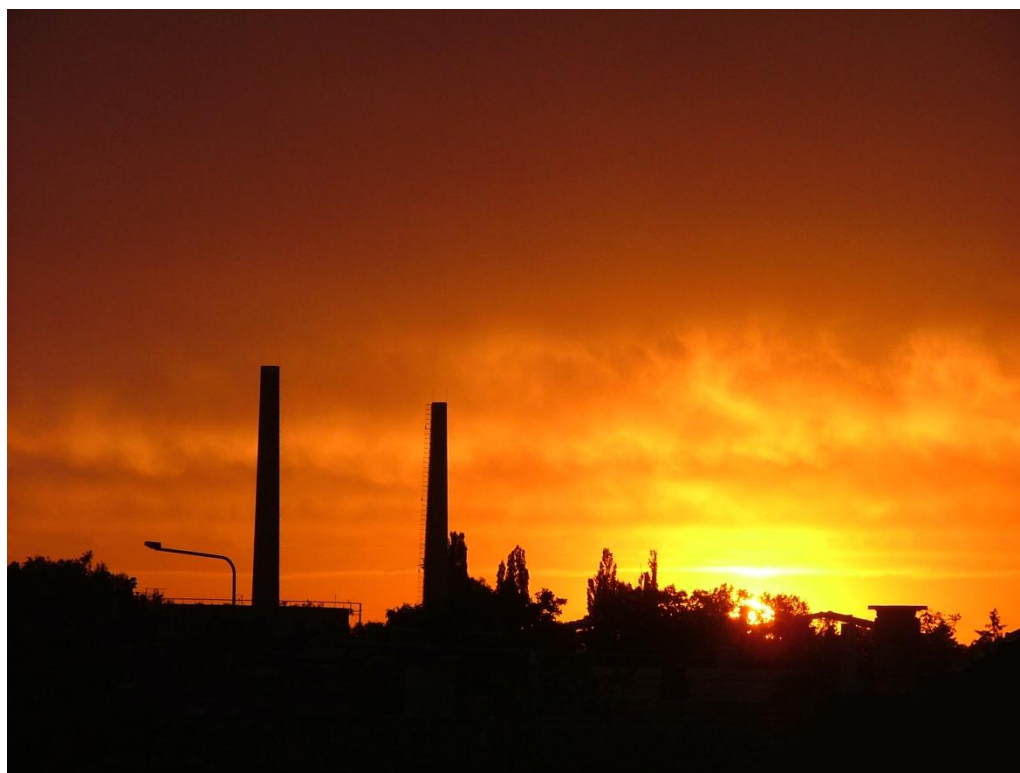
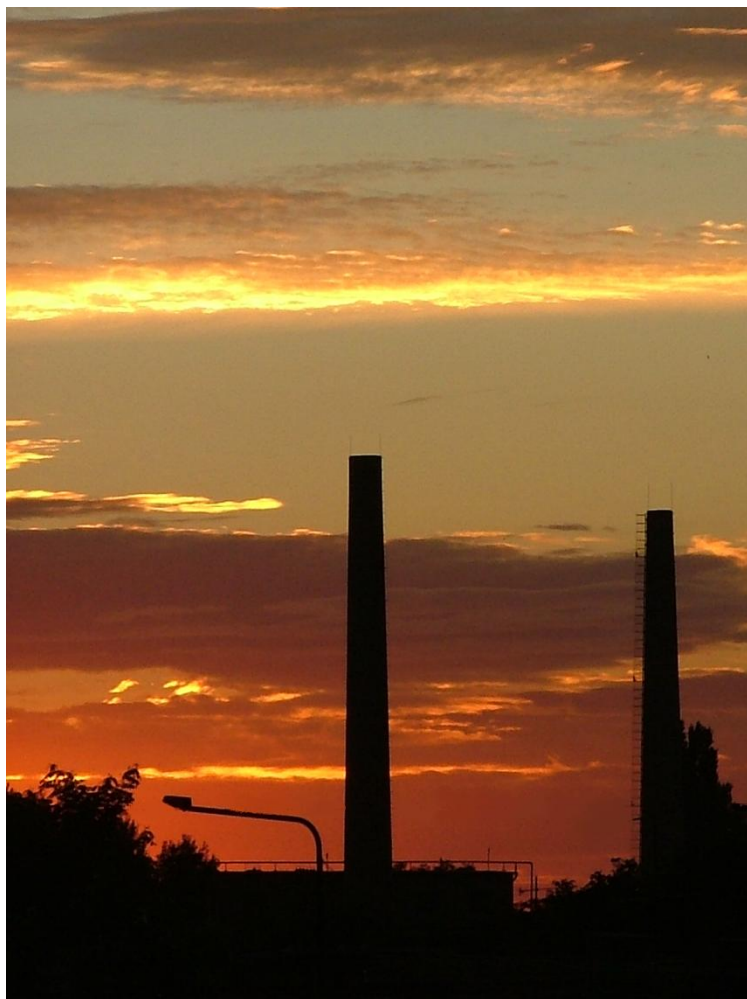
**A gyár színjátszó csoportja az 1940-es
években**

Felvonulás az 1970-es években

forrás: Sasvári György: A
Nagykőrösi Konzervgyár
története, Új Heti Hírek 2008,
142. old.(17. oldal)

A gyár 2012-ben, forrás: saját készítésű fotók (36. oldal)

VIII. Ábrajegyzék

- 1. ábra Foglalkoztatottság 1933-2002. között** (10. oldal)
- 2. ábra A gyár reklámanyaga,** forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008. melléklet (10. oldal)
- 3. ábra Foglalkoztatottság 1922-2002. között** (11. oldal)
- 4. ábra Dolgozó asszonyok,** forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008. melléklet (13. oldal)
- 5. ábra Szilva befőtt a 60-as évekből,** forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008. melléklet (16. oldal)
- 6. ábra Sűrített paradicsom,** forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008. melléklet (16. oldal)
- 7. ábra Sárgabaracklé,** forrás: Sasvári György: A Nagykőrösi Konzervgyár története, Új Heti Hírek 2008. melléklet (16. oldal)
- 8. ábra Óvodás csoport,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (17 .oldal)
- 9. ábra Üdülés,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (18.oldal)
- 10. ábra Csereüdülések,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (18. oldal)
- 11. ábra Olvasóterem,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (18. oldal)
- 12. ábra Szakembergárda összetétele,** forrás: saját ábra (19. oldal)
- 13. ábra Szakembergárda összetétele 1968-ban,** forrás: saját ábra (20. oldal)
- 14. ábra Vetélkedő,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (20. oldal)
- 15. ábra Kitüntetés átadás,** forrás:Fújt a gyár- A Nagykőrösi Konzervgyár, El Nagy Kiadó 2009. melléklet (21. oldal)
- 16. ábra Fiatalok letelepedése Nagykőrösön,** forrás: saját ábra (26. oldal)
- 17. ábra Munkalehetőség Nagykőrösön,** forrás: saját ábra (27. oldal)
- 18. ábra Lehetőségek az életben való elinduláshoz egykor,** forrás: saját ábra (29. oldal)
- 19. ábra Munkásévek emlékei,** forrás: saját ábra (28. oldal)
- 20. ábra Fizetési igények,** forrás: saját ábra (30. oldal)
- 21. ábra Oktatás,** forrás: saját ábra (31. oldal)

- 22. ábra Mindennapi életüket befolyásoló tényezők**, forrás: saját ábra (32. oldal)
- 23. ábra Hagyományok, identitástudat**, forrás: saját ábra (32. oldal)
- 24. ábra Üzem újraindítása**, forrás: saját ábra (34. oldal)
- 25. ábra Munkahelyek megszűnése**, forrás: saját ábra (35. oldal)
- 26. ábra Kérdőív**, forrás: saját készítésű kérdőív (47. oldal)

Kérdőív

Kutatásomat az egykori Nagykőrösi Konzervgyár működésével kapcsolatosan írom. Hogyan befolyásolta a helyiek, a dolgozók életét? Milyen hatással volt a kulturális-, sportéletre és művelődés területére? Eredményes munkám eléréséhez, kérem segítségét az alábbi kérdőív kitöltésével.

A kérdőív kitöltése anonim módon zajlik. Az adatokat csak összesítve elemzem és mutatom be dolgozatomban, úgy, hogy az egyéni információk sehol sem azonosíthatóak.

A kérdőív kitöltése körülbelül 5 percet vesz igénybe.

Köszönöm segítségét!

18 – 34 éves korosztály

Neme? Nő/Férfi

Életkora:

Karikázza be az Ön által helyesnek vélt választ. Több választási lehetőség esetén, az adott kérdésnél megjelölésre kerül.

1. Tanulmányai befejezése után szeretne Nagykőrösön letelepedni?

- a. igen, mert fontosnak tartom a családom és barátaim közelségét
- b. nem, mivel nem áll rendelkezésre pénzkereseti lehetőség
- c. igen, mivel szeretem Nagykőröst, és az itt rejlő lehetőségeket

2. Iskola mellett szokott munkát vállalni?

- a. igen
- b. nem
- c. ritkán, vagy alkalmi munkát

3. Mit gondol a városban lévő munkalehetőségekről?

- a. mindenki számára van munka

- b. csak egy bizonyos réteg számára van munkalehetőség
- c. kevés a munkalehetőség
- d. nincs munkalehetőség

4. Dolgozna nyári munkán a Konzervgyárban, ha újra indulna?

- a. igen, mert szükségünk van a pénzre
- b. nem, mert nem ilyen munkát szeretnék
- c. talán, ha jól megfizetnének

5. Szeretne Nagykőrösön maradni? Ha igen, miért?

Válassza ki azt a hármat, amit a legfontosabbnak tart!

Igen/ Nem

- a.) kulturális hagyományok őrzése
- b.) sportolási lehetőség
- c.) pénzkereseti lehetőség
- d.) család, barátok
- e.) a város miatt

6. Hogyan látja Nagykőrös kulturális életét?

- a. sok kulturális program van
- b. kevés a kulturális program
- c. nincs megfelelően az emberek tudtára adva

7. Ön részt szokott venni bármilyen városi eseményen?

Igen részt szoktam/ Egyáltalán nem

Például melyeken:

- a. Nagykőrösi Napok
- b. Augusztus 20.
- c. Március 15.
- d. Bornapok
- e. Október 23.

8. Milyen előnyökkel járna az üzem újraindítása?

- a. több korosztály számára munkalehetőséget biztosítana

- b. támogatást nyújtana a fiatalok számára
- c. a város lakosai számára pihenési programokat is biztosítana
- d. hatna a település turisztikai értékeire
- e. nem lenne jó hatással a városra

9. Milyen területen dolgozna szívesen a gyárban?

- a. szalag mellett
- b. irodai munka
- c. raktárban
- d. fizikai munkásként
- e. szállítmányozóként
- f. vezető pozícióban
- g. mérnökként

10. Mekkora lenne az a pénzösszeg, amiért szívesen vállalna munkát?

- a. 60-100 ezer Ft között
- b. 101-150 ezer Ft között
- c. 151-250 ezer Ft között
- d. 251 ezer Ft felett

2.2. Felnőtt korosztály megkérdezése

35 – 60 éves korosztály

Neme? Nő/Férfi

Életkora:

1. Miért tartja fontosnak, hogy megőrizzük Nagykovács hagyományait, identitástudatát?

- a. fontosnak tartom, mert gyermekeink számára tudjuk tovább örökíteni
- b. turisztikai lehetőség kihasználásával
- c. nem tartom fontosnak

2. Fontosnak tartaná-e, ha az üzem újra indulna?

- a. igen, mert újra éledne a város

- b. igen, mert munkalehetőséget és egyéb szórakozási lehetőséget biztosítana
- c. igen, mert befolyásolná a kulturális és sportéletet
- d. nem, mert ez már úgysem lenne a régi konzervgyár

3. Diák, vagy felnőtt munkásként dolgozott a gyárban?

- a. diákmunkásként
- b. felnőttmunkásként
- c. mindkettő
- d. nem dolgoztam egyáltalán

4. Ha dolgozott, szerette és miért? (több válsz is adható)

- a. jó közösség
- b. jó bérezés
- c. a gyár által szervezett szabadidős programok
- d. kultúra elsajátítására való lehetőség, pl.: könyvtár
- e. sportcsapat
- f. városi rendezvényeken való felvonulások
- g. nem szerettem ott dolgozni, csak anyagi okok miatt helyezkedtem ott el
- h. nem szerettem ott dolgozni a közösség miatt

5. Milyen felvonulásokon vett részt gyári munkásként?

- a. Május 1.
- b. Június 4.
- c. Augusztus 20.
- d. Október 23.

6. Milyen továbbképzéseket biztosított a gyár, amely az Ön hasznára tudott válni?

- a. technikum
- b. szakmunkás
- c. gimnázium
- d. szakmán belüli továbbképzés
- e. nem vettem részt képzéseken

7. Milyen lehetőségeket tudott biztosítani az életben való elinduláshoz a gyár?

- a. szolgálati lakás
- b. sportkarrier elindítása
- c. kézművelés fejlesztése
- d. kulturális fejlődés (pl.: kórus, színjátszás, versmondás)

**8. Mi a legfontosabb dolog a múltból, amit a gyárnak köszönhet és befolyásolta életét?
(3 választási lehetőség áll rendelkezésére.)**

- a. teherbírás
- b. felelősségtudat
- c. csapatmunka
- d. közösséghez való tartozás
- e. sport szeretete
- f. kulturális életben való részvétel
- g. a haza szeretete és tisztelete
- h. a városhoz való kötődés
- i. nem származott belőle előnyöm

9. Milyen területen dolgozna szívesen a gyárban?

- a. szalag mellett
- b. irodai munka
- c. raktárban
- d. fizikai munkásként
- e. szállítmányozóként
- f. vezető pozícióban
- g. mérnökként

10. Az elmúlt években szűnt meg munkavállalói jogviszonya valamely multinacionális cégnél?

Igen/Nem

- a. létszám leépítés miatt
- b. cégbezárás miatt
- c. nagyobb cég vette át
- d. saját döntésű felmondás miatt

11. Mekkora lenne az a pénzösszeg, amiért szívesen vállalna munkát?

- a. 60-100 ezer Ft között
- b. 101-150 ezer Ft között
- c. 151-250 ezer Ft között
- d. 251 ezer Ft felett

2.3. Idősebb korosztály megkérdezése

61 éves korosztály felett

Neme? Nő/Férfi

Életkora:

1. Miért tartja fontosnak, hogy megőrizzük Nagykőrös hagyományait, identitástudatást?

- a. fontosnak tartom, mert gyermekeink számára tudjuk tovább örökíteni
- b. turisztikai lehetőség
- c. nem tartom fontosnak

2. Mit gondol a városban lévő munkalehetőségekről?

- a. mindenki számára van munka
- b. csak egy bizonyos réteg számára van munkalehetőség
- c. kevés a munkalehetőség
- d. nincs munkalehetőség

3. Dolgozott a gyárban? Ha igen, hány évig?

Igen / Nem

- a. 5 évnél kevesebb
- b. 5-10 évig
- c. 10-20 évig
- d. 20-30 évig
- e. 30 évnél több

4. Hogyan emlékszik vissza a gyárban eltöltött munkás évekre?

- a. pozitív, mert
 - szerettem a munkámat

- jó volt a közösség
- munkán kívüli programok
- nyaralási lehetőség
- éves jutalmak

b. negatív, mert

- nem szerettem a munkámat
- széthúzó volt a közösség
- kötelező volt a munkán kívüli programokon való részvétel

5. Mit adott Önnek a gyár?

- a. jó munkabírást
- b. anyagi háttérrel
- c. barátokat
- d. sportolási lehetőséget
- e. kulturális tőkét
- f. biztos munkát

6. Hogyan alapozta meg a gyár a jövőjüket a kultúra, művelődés, sport területén?

- a. sportversenyek
- b. kulturális közösségek
- c. szellemi vetélkedők
- d. tanulás lehetősége

7. Milyen oktatásban vett részt, amit a gyár biztosított?

- a. dolgozók általános iskolája
- b. szakmunkás tanfolyam
- c. felsőfokú képzés ösztöndíjas támogatással

8. Milyen sportágakban vett részt a Kinizsi SE- ben, aminek működését a gyár biztosította?

• kosárlabda,	• röplabda,
• kézilabda,	• ökölvívó,

- cselgáncs,
- vívó,
- úszó,
- vízilabda,
- torna,
- teke,
- atlétika,
- asztalitenisz,
- sakk,
- tenisz,
- természetjáró,
- modellező szakosztály

9. Ön szerint a mai fiataloknak miért lenne hasznos, ha újra működne a gyár? (több válasz is adható)

- a. biztos munkalehetőség
- b. fix jövedelem
- c. identitástudat erősítése
- d. közösséghez tartozhatnának
- e. szülővárosuk felvirágoztatása

10. Elégedett-e a nyugdíjas éveivel?

- a. igen, mert jó a nyugdíjam
- b. igen, elégedett vagyok, mert kiváló az egészségem
- c. igen, elégedett vagyok, mert látom gyermekeim boldogulási lehetőségeit
- d. nem, mert nem jó nyugdíjam
- e. nem, mert nem vagyok egészséges, nehéz körülmények között élek
- f. nem, mert látom gyermekeim sem boldogulnak a mai világban

Köszönöm segítségét!